

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Martina FURJAN

**MNENJE TURISTOV O DEJAVNOSTI TURISTIČNIH
KMETIJ NA ŠIRŠEM OBMOČJU OBČIN KAMNIK,
CERKLJE IN GORNJI GRAD**

DIPLOMSKO DELO

Univerzitetni študij

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Martina FURJAN

**MNENJE TURISTOV O DEJAVNOSTI TURISTIČNIH KMETIJ NA
ŠIRŠEM OBMOČJU OBČIN KAMNIK, CERKLJE IN GORNJI GRAD**

DIPLOMSKO DELO
Univerzitetni študij

**TOURIST OPINIONS ON TOURIST FARMS ACTIVITIES IN THE
KAMNIK, CERKLJE AND GORNJI GRAD REGION**

GRADUATION THESIS
University studies

Ljubljana, 2013

Diplomsko delo je zaključek Univerzitetnega študija agronomije. Opravljeno je bilo na Katedri za agrarno ekonomiko, ruralno sociologijo in razvoj podeželja Oddelka za agronomijo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Anketa je bila opravljena na naključno izbranih sedmih turističnih kmetijah na širšem območju občin Kamnik, Cerklje in Gornji Grad.

Študijska komisija Oddelka za agronomijo je za mentorico diplomskega dela imenovala prof. dr. Majdo ČERNIČ ISTENIČ.

Komisija za oceno in zagovor :

Predsednik: prof. dr. Franc BATIČ
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Članica: prof. dr. Majda ČERNIČ ISTENIČ
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Član: prof. dr. Andrej UDOVČ
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Datum zagovora:

Diplomsko delo je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisana se strinjam z objavo svoje naloge v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je naloga, ki sem jo oddala v elektronski obliki, identična tiskani verziji.

Martina Furjan

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD	Dn
DK	UDK 631.1:338.48-53:316.65(497.4)(043.2)
KG	Podeželje/kmetije/dopolnilne dejavnosti/turizem/turistične kmetije/ zadovoljstvo gostov/anketa/Slovenija
KK	AGRIS E51/E90
AV	FURJAN, Martina
SA	ČERNIČ ISTENIČ, Majda (mentor)
KZ	SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
ZA	Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo
LI	2013
IN	MNENJE TURISTOV O DEJAVNOSTI TURISTIČNIH KMETIJ NA OBMOČJU OBČIN KAMNIK, CERKLJE IN GORNJI GRAD
TD	Diplomsko delo (univerzitetni študij)
OP	X, 35, [10] str., 10 preg., 14 sl., 3 pril., 29 vir.
IJ	sl
JI	sl/en
AI	V diplomski nalogi smo želeli ugotoviti, kakšen izbor ponudbe imajo turistične kmetije (TK) na območju občin Cerklje. Še posebno nas je zanimala njihova morebitna kulturno-etnološka in športno-rekreacijska ponudba in zadovoljstvo turistov z njo. Predvidevali smo, da imajo TK na obravnavanem območju precej dobro razvito kulinarčno in športno-rekreacijsko ponudbo, medtem ko je kulturno-etnološka slabo razvita. Prav tako smo predvidevali tudi, da so gostje na TK z obstoječo ponudbo zadovoljni, da pa si želijo (več) kulturno-etnoloških vsebin. V ta namen smo prvotno izbrali 7 TK in oblikovali anketni vprašalnik, ki so ga gostje samostojno izpolnili na izbranih TK v obdobju 20. 7. 2012 – 1. 10. 2012 in potem še v obdobju od 1. 12. 2012 do 16. 1. 2013. Pridobili smo 66 anket s 5 TK. Anketiranci na vseh TK so bili zadovoljni z obstoječo ponudbo. Najbolj so bili anketiranci zadovoljni z lokacijo TK, s sprejemom na kmetiji, prijaznostjo osebja ter s ponudbo in kakovostjo kulinarike. Najmanj pa so bili anketiranci zadovoljni s športno-rekreacijsko ter kulturno-etnološko ponudbo na TK. Anketiranci na TK bi si želeli tudi več možnosti za družabne dejavnosti ter možnosti sodelovanja pri opravljanju kmečkih opravil. Ne želijo pa si več kulturno-etnoloških vsebin. Najpogostejši razlog za obisk izbrane TK je predvsem umik iz mesta in sproščanje v lepotah narave. Večina anketirancev bo zelo verjetno ponovno obiskala izbrano TK.

KEY WORDS DOCUMENTATION

DN Dn
 DC UDC 631.1:338.48-53:316.65(497.4)(043.2)
 CX Rural areas/farms/supplementary activities/tourist farms/satisfaction of guest/questionnaires/Slovenia
 CC AGRIS E51/E90
 AU FURJAN, Martina
 AA ČERNIČ ISTENIČ, Majda (supervisor)
 PP SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
 PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Agronomy
 PY 2012
 TI TOURIST OPINIONS ON TOURIST FARMS ACTIVITIES IN THE KAMNIK, CERKLJE AND GORNJI GRAD REGION
 DT Graduation thesis (University studies)
 NO X, 35, [10] p., 10 tab., 14 fig., 3 ann., 29 ref.
 LA sl
 AL sl/en
 AB We wanted to find out, in the thesis, what kind assortment of offer have tourist farm (TF) in the region Cerklje. We were especially interesting in their cultural-ethnological offer and offer of sporting activities and how are the guests satisfied with those offers. We assumed that TF in discussed region have well developed offer of local food and sport facilities, recreational activities, meanwhile cultural-ethnological offer is not so well developed. We also assumed the guests are satisfied with existing offer on TF but maybe want (more) cultural-ethnological contents. Because of this purpose we chose 7 TF and made questionnaire, which the guests on TF have completed from 20th July 2012 to 1st October 2012 and then from 1st December 2012 to 16th January 2013. We gained 66 guests (interviewees), who responded to the questionnaire. The interviewees on each TF were satisfied with existing offer. They were the most satisfied with location of TF, reception on TF, hospitality of staff on TF and offer and quality of local food. The guests were the least satisfied with possibilities for sport and recreational activities and also cultural-ethnological events offered by TF. The visitors on TF would like to have more possibilities for social fun and entertainment and also opportunities for cooperation with rural business. They do not want more cultural-ethnological contents. The main purpose to visit TF is especially opportunities for resting and relaxing in beautiful nature and get away from the city. The most of the guests on TF are going to return.

KAZALO VSEBINE

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA.....	III
KEY WORDS DOCUMENTATION	IV
KAZALO VSEBINE.....	V
KAZALA PREGLEDNIC.....	VI
KAZALO SLIK.....	VIII
KAZALO PRILOG	IX
OKRAJŠAVE IN SIMBOLI	X
1 UVOD	1
1.1 POVOD ZA RAZISKAVO.....	1
1.2 NAMEN DIPLOMSKE NALOGE IN DELOVNA HIPOTEZA.....	1
1.3 CILJ DIPLOMSKE NALOGE.....	1
2 PREGLED OBJAV	2
2.1 TURIZEM	2
2.1.1 Turist in turizem.....	2
2.1.2 Turistična ponudba	3
2.1.2.1 Sestavni deli turistične ponudbe.....	3
2.1.2.2 Turistični kraj in regija.....	3
2.1.2.3 Kulturne vrednote kot turistična ponudba.....	4
2.2 TURISTIČNA DEJAVNOST-DOPOLNILNA DEJAVNOST NA KMETIJI.....	5
2.2.1 Oblike gostinske dejavnosti na kmetiji.....	5
2.2.1.1 Kmetija z nastanitvijo in prehrano	5
2.2.1.2 Izletniška TK.....	5
2.2.1.3 Vinotoč in osmica.....	6
2.2.1.4 Planšarija	6
2.2.2 Pogoji za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetiji	6
2.2.3 Pogoji glede ponudbe hrane na TK	6
2.2.4 Pogoji glede prostorov	7
2.2.5 Pogoji glede kakovosti ponudbe TK	7
2.2.6 Pogoji glede oblikovanja obratovalnega časa na TK	7

2.2.7	Oblikovanje ponudbe na TK	8
2.3	PODEŽELJE KOT TURISTIČNA DESTINACIJA.....	8
2.3.1	Zvrsti podeželskega turizma	9
2.3.2	Turistične aktivnosti na podeželju	9
2.4	KULTURA IN KULTURNI TURIZEM	10
2.4.1	Kultura	10
2.4.2	Kulturni turizem	11
2.4.2.1	Značilnosti kulturnega turizma in njegove pojavne oblike	11
2.4.2.2	Motivi in vrste kulturnih turističnih potovanj	12
2.5	KULTURNA DEDIŠČINA	12
2.5.1	Dediščina agrarne gospodarske dejavnosti	12
2.5.2	Vrednotenje in ohranjanje kulturne dediščine	13
2.5.3	Varstvo kulturne dediščine	14
2.6	ŽIVLJENJSKE ŠEGE IN NAVADE.....	15
2.7	ETNOLOGIJA	15
2.7.1	Etnologija v varstveni dejavnosti	16
3	MATERIAL IN METODE DE LA	17
3.1	METODA ANKETIRANJA OBISKOVALCEV TK.....	17
3.2	STATISTIČNA OBDELAVA PODATKOV	17
4	REZULTATI	18
4.1	PODATKI O ANKETIRANIH OSEBAH NA IZBRANIH TK NA OBMOČJU OBČINE CERKLJE	18
4.2	OCENA PONUDBE IZBRANIH TK NA OBMOČJU OBČINE CERKLJE	22
5	RAZPRAVA IN SKLEPI	30
5.1	ANKETIRANCI NA TK NA OBMOČJU OBČINE CERKLJE.....	30
5.2	DEJAVNOST TK NA OBMOČJU OBČINE CERKLJE.....	30
6	POVZETEK	33
7	VIRI	34
	ZAHVALA	
	PRILOGE	

KAZALA PREGLEDNIC

Preglednica 1: Število pridobljenih anket na posamezni TK na območju Cerkelj, Kamnika in Gornjega Gradu v letu 2012/2013	17
Preglednica 2: Razlogi za obisk TK (možnih je bilo več odgovorov).....	20
Preglednica 3: Ocena ponudbe na izbranih TK na območju občine Cerklje.....	22
Preglednica 4: Informacije o TK	24
Preglednica 5: Pohvalne ocene anketirancev z obiskom na izbrani TK na območju občine Cerklje	25
Preglednica 6: Stvari, ki so anketirance motile v času obiska na izbrani TK na območju občine Cerklje.....	26
Preglednica 7: Predlogi anketirancev o spremembah na izbranih TK na območju občine Cerklje	27
Preglednica 8: Predlogi anketirancev za izboljšanje ponudbe na TK na območju občine Cerklje	27
Preglednica 9: Zadovoljstvo anketirancev z obstoječo ponudbo na izbrani TK na območju občine Cerklje.....	28
Preglednica 10: Anketiranci, ki si želijo več kulturno-etnoloških vsebin (kulturne dejavnosti, dogodki, kulturna dediščina) na izbrani TK in v njeni okolici	29

KAZALO SLIK

Slika 1: Starostna struktura anketirancev na izbranih TK na območju občine Cerklje.....	18
Slika 2: Izobrazbena struktura anketirancev na izbranih TK na območju občine Cerklje ..	18
Slika 3: Delovni status anketirancev na izbrani TK na območju občine Cerklje	19
Slika 4: Okolje, v katerem živijo anketiranci	19
Slika 5: Anketiranci, ki radi obiskujejo TK.....	20
Slika 6: Pogostost obiska izbrane TK.....	21
Slika 7: Število dni, ki so jih gostje preživeli na izbranih TK na območju občine Cerklje.	21
Slika 8: Anketiranci, ki jim je bil obisk na izbrani TK še posebej všeč.....	24
Slika 9: Anketiranci, ki jih je kaj motilo v času obiska na izbrani TK na območju občine Cerklje	26
Slika 10: Mnenja anketirancev, da bi bilo treba na izbrani TK kaj spremeniti	26
Slika 11: Predlogi anketirancev za izboljšanje ponudbe na TK na območju občine Cerklje	27
Slika 12: Zadovoljstvo anketirancev z obstoječo ponudbo na TK na območju občine Cerklje	28
Slika 13: Obiskovalci, ki si želijo več kulturno-etnoloških vsebin (kulturne dejavnosti, dogodki, kulturna dediščina) na izbrani TK in v njeni okolici.....	28
Slika 14: Anketiranci, ki bodo tudi v prihodnje obiskali izbrano TK na območju občine Cerklje	29

KAZALO PRILOG

- Priloga A: Opis področja izbranih TK
- Priloga B: Opis ponudbe izbranih TK
- Priloga C: Anketni vprašalnik

OKRAJŠAVE IN SIMBOLI

TK	Turistična kmetija
RS	Republika Slovenija
Ur. l.	Uradni list
N.m.v.	Nadmorska višina

1 UVOD

1.1 POVOD ZA RAZISKAVO

Slovensko podeželje predstavlja pomembno turistično lokacijo, saj je za veliko ljudi podeželje privlačna turistična izbira. Podeželje privablja turiste zaradi neokrnjene narave, tradicionalnega načina življenja, sprostitve in širše ponudbe, kot je kulinarika, šport, planinarjenje, sprehodi, možnost nastanitve itd. Na podeželju je mogoče videti tradicionalno arhitekturo, slišati pristna slovenska narečja in uživati ob starih kmečkih običajih. V ruralnem okolju je mogoče začutiti kakovost polnega življenja in spoznati pomen tradicionalnih vrednot.

Turizem na kmetiji omogoča dodaten vir dohodka in s tem dvig življenjskega standarda prebivalcem turističnega kraja. Je pa tudi velika priložnost za napredek določenega kraja, regije in navsezadnje tudi države. Turizem kraja kot turistična lokacija lahko prebivalcem tega kraja prinese veliko, zaposlenim v turistični dejavnosti in seveda turistom, ki pridejo v ta kraj. Za turistični razvoj nekega kraja je nujno potrebno upoštevati identiteto in sloves tega kraja, konstantno skrbeti za povečanje njegove prepoznavnosti in morda spodbuditi zanimanje domačinov za turizem. Razvoj turizma zahteva tudi vedno več novih idej, nenehen razvoj ter povezovanja in sodelovanja turističnih ponudnikov. Pri tem je pomembno ohranjati naravo, čisto okolje ter bogato naravno in kulturno dediščino.

1.2 NAMEN DIPLOMSKE NALOGE IN DELOVNA HIPOTEZA

V nalogi želimo ugotoviti, kakšen izbor ponudbe imajo na turističnih kmetijah (TK) na območju občine Cerklje. Še posebno nas zanima njihova morebitna kulturno-etnološka in športno-rekreacijska ponudba in zadovoljstvo turistov z njo.

Predvidevamo, da imajo TK na obravnavanem območju precej dobro razvito kulinarčno in športno-rekreacijsko ponudbo, medtem ko je kulturno-etnološka slabo razvita. Prav tako pa predvidevamo, da so gostje na TK z obstoječo ponudbo zadovoljni, da pa si želijo tudi (več) kulturno-etnoloških vsebin. V diplomski nalogi bomo z vrednotenjem podatkov ti trditvi poskušali potrditi ali ovreči.

1.3 CILJ DIPLOMSKE NALOGE

V diplomski nalogi smo izvedli anketo med turisti na izbranih TK. Analizirali in preučili smo mnenje turistov o dejavnosti TK. Pridobljeni rezultati bi lahko bili v oporo ponudnikom TK na obravnavanem območju in izboljšali ter povečali obseg njihove ponudbe.

2 PREGLED OBJAV

2.1 TURIZEM

Turizem je sestavljen družbeni in ekonomski pojav ter gospodarska dejavnost. Pri turizmu ni pomemben samo dohodek, njegov cilj pa tudi ne samo uspešno gospodarjenje turističnih podjetij. Planina (1997) navaja, da je za turizem nujna gospodarska dejavnost, ki ga omogoča in izkorišča. Turizem se pokaže kot ekonomski pojav in sestavljena ekonomska dejavnost. Pojavljajo se značilni ekonomski pojmi (povpraševanje, ponudba, trg, cene, dohodek, ...).

Ekonomski pojav turizma je sestavljen iz dveh vidikov:

- z vidika narodnega gospodarstva: ekonomika turizma kot gospodarska dejavnosti (makroekonomski vidik) in
- z vidika poslovanja turističnih podjetij in organizacij: ekonomska problematika na izbranem področju.

Turistična dejavnost temelji na povečani potrebi ljudi po oddihu, spremembi okolja, načina življenja, počitku, rekreaciji in zdravju ter po naravnih in kulturnih dobrinah. Turizem se opira na pokrajinske lepote, veselje in užitek bivanja ljudi v naravi. Povezan je s različnostjo narodov in slojev človeške družbe, ki je posledica razvoja trgovine, industrije in obrti ter prometnih povezav.

Številne znanstvene discipline, kot so: psihologija, sociologija, zgodovina, geografija, etnografija in druge, obravnavajo in raziskujejo pojavne oblike, vzroke in posledice turizma z neekonomskega vidika (Planina, 1997).

2.1.1 Turist in turizem

Planina (1997) navaja več definicij pojma turista.

Turisti so potniki, ki prepotujejo tuje dežele zaradi radovednosti in brezdelja. Naredijo krožno potovanje v deželah, ki so jih običajno obiskali njihovi predniki. To je najstarejša znana definicija turista iz leta 1889.

Turist je vsaka oseba ne glede na raso ali vero, ki ostane v tuji državi od 24 ur do 6 mesecev v času enega leta.

Turist je vsaka oseba, ki se napoti v državo, v kateri nima stalnega bivališča in plačanega poklica. Ta definicija obsega turiste, obiskovalce, ki se zadržujejo najmanj 24 ur v obiskani državi zaradi prostega časa, zabave, počitnic, zdravja, študija, vere in športa ter posla, družine, poslanstva ali sestanka. Obsega tudi izletnike, obiskovalce, ki se zadržujejo v obiskani državi manj kot 24 ur (sem so vključeni tudi potniki na križarjenjih).

Turist je oseba, ki prenoči vsaj eno noč v gostinskem ali katerem drugem nastanitvenem objektu zaradi počitka ali rekreacije, zdravja, študija, športa, religije, družine, dela, javne misije ali shoda.

2.1.2 Turistična ponudba

2.1.2.1 Sestavni deli turistične ponudbe

Primarna turistična ponudba obsega dva sestavna dela: naravne in antropogene dobrine. Količina in kakovost naravnih dobrin (podnebje, gore, jezera, morje, vrelci, podzemeljske jame, vegetacijska odeja in pokrajinska slika) sta dani po naravi, na določenem mestu in času.

Antropogeni del primarne turistične ponudbe so tiste dobrine, ki so proizvod človekovega dela, vendar jih je človek naredil v bližnji ali daljni preteklosti. Človek jih ne more več proizvajati v enaki kakovosti in z enako uporabno vrednostjo. Sem spadajo kulturni in zgodovinski spomeniki ter znamenitosti (Keopsova piramida pri Kairu in Pompidoujev cente v Parizu pa Groharjevi Sejalec in Robbov vodnjak v Ljubljani ali kurenti na Ptujskem polju (Planina, 1997)).

Sekundarna turistična ponudba vsebuje proizvode dela, ki jih človek lahko proizvaja v zahtevani kakovosti in z enako uporabno vrednostjo. V to ponudbo spadajo objekti infrastruktur (vodovod, kanalizacija, električna in plinska napeljava, cestna ureditev) in storitve v gostinstvu, trgovini in obrti (Planina, 1997).

2.1.2.2 Turistični kraj in regija

Turistični kraji in regije so značilni odraz nepremične turistične ponudbe. Zavzemajo velik del turistične ponudbe in turističnega prometa v določenem prostoru. Planina (1997) navaja, da je turistični kraj edinstvena tvorba v turizmu in ima poseben pomen – je najbolj značilen predstavnik turistične ponudbe.

Turistični kraj predstavlja naselje (več naselij skupaj ali samo del naselja), ki ima naravne in kulturne vrednote ter ustrezne objekte, ki se izkoriščajo v turistične namene.

Turistična potrošnja je osnovno gibalno gospodarstva in glavnega vira dohodka v turističnem kraju. Gospodarske dejavnosti se pojavijo in razvijajo, ko se naravne dobrine izkoriščajo v turistične namene. Naravne razmere dajo možnost razvoju turizma, turizem pa zahteva razvoj gospodarskih dejavnosti, ki ekonomsko ovrednotijo naravne razmere. Tako turistične regije prevzamejo posebne značilnosti ekonomskih regij (Planina, 1997).

2.1.2.3 Kulturne vrednote kot turistična ponudbo

Bogataj (1992) je mnenja, da imamo v Sloveniji izredno bogato kulturo, kar je posledica naše lege v svetu. Določene sledi je pustil tudi zgodovinski razvoj, ki je oblikoval vrsto ponudb naše pojavnosti v današnjih časih.

Glavno vodilo pri oblikovanju in načrtovanju pestre ponudbe potovanja je vključevanje različnih kulturnih vrednot, ki so časovno in prostorsko dosegljive. Kulturne vrednote morajo vsebovati različne tematske sklope. Vsebovati morajo kulturno zgodovino, kulturno krajino in prireditve.

Kulturna zgodovina predstavlja duhovni in družbeni razvoj človeštva, kulturna krajina označuje območje, na katerem se je razvil značilni krajinski vzorec kot posledica človekove dejavnosti (Lebe, 2008).

Lebe (2008) trdi, da je najbolj prepoznavna in uporabljena kulturna dobrina v turistični ponudbi prav kulturna dediščina.

Dediščina je pomembna pri sooblikovanju vsebine turistične ponudbe. Z njo se oblikuje posebnost in pristnost ponudb. Z dediščino lahko pravilno razumemo idejo turističnih prireditev, skrbimo za primerno ponudbo spominkov, sooblikujemo turizem na vasi in ponudbo TK ter skrbimo za primerno strokovno vodenje turistov (Bogataj, 1992).

Za promocijo in predstavitev Slovenije lahko uporabimo pristno kulturno dediščino (Bogataj, 1992). Razvijanje kulturnega turizma nam lahko pomaga pri večji prepoznavnosti v svetu. Turistična ponudba vezana na zdravje, dobro počutje, ponudbo kulture in izobraževanja ter pestra ponudba kulinarike lahko veliko pripomore k razvoju gospodarstva v Sloveniji (Lebe, 2008).

Dediščina v turizmu je usmerjena v zgodovino in kulturno dediščino. Vključuje dogodke, festivale, mesta in privlačnosti povezane z ljudmi, njihovim življenjskim stilom in tradicijo njihove preteklosti (Zeitlin in Burr, 2011).

Garrod in Fyall (2000) sta mnenja, da je za privlačno turistično dediščino pomembno, da je obiskovalcu prijazna in denarno dostopna, vsebovati mora pristnost in celost mesta ter prinašati mora dohodek.

Obiskovalci turističnih ponudb morajo spoznati in razumeti naravo dediščine, njeno pomembnost in njeno ohranjanje. Dediščina, ki je privlačna za turiste, ima pomembno ekonomično vlogo pri lokalni skupnosti.

Dediščina turizma temelji na naši podedovani dediščini, na zgodovinskih zgradbah, umetniških delih in čudoviti pokrajini (Garrod in Fyall, 2000).

2.2 TURISTIČNA DEJAVNOST KOT DOPOLNILNA DEJAVNOST NA KMETIJI

Turizem je ena izmed pomembnejših dopolnilnih dejavnosti, za katere so odločajo slovenski kmetje. Turizem omogoča kmetu, da prodaja svoje storitve in izdelke na svoji kmetiji po bolj zanj ugodni ceni z nižjimi stroški. Na tak način se izkoristijo tudi domače proste delovne moči ali možnosti izkoriščanja naravnih danosti na kmetiji. Pri tej dopolnilni dejavnosti je potrebno imeti na voljo dovolj prostora in veliko veselja ter gostoljubnosti pri delu z ljudmi (Krašovec, 1997).

V Sloveniji je turistična dejavnost opredeljena kot dopolnilna dejavnost na domačiji, ki jo določata Zakon o kmetijstvu in gostinstvu. Določbe zahtevajo določene pogoje in obseg dejavnosti za izvajanje turističnih storitev na kmetiji. Določajo potrebne storitve za kategorizacijo TK kot so nastanitve, higienski prostori in osebje ter neoporečna proizvodnja živil živalskega izvora. Pomembno je, da je TK čista, da omogoča dovolj sestavin za nudenje lastne hrane in pijače, ter da ima zadostno delovno moč (Pogoji za opravljanje ..., 2012).

Oblike gostinske TK so: kmetija s prenočišči in prehrano, kmetija z namenom razvedrila in sprostitve (izlet), točilnica, začasna točilnica in planšarija. Poznamo tudi ostale dejavnosti na kmetiji, kot so: razgledovanje kmetije in njene karakteristike; razkazovanje del iz kmetijskih in gozdarskih opravil; prevozi z vpregami; jahanje živali; gondole; možnost uporabne športnih pripomočkov in možnosti za piknike (Pogoji za opravljanje ..., 2012).

2.2.1 Oblike gostinske dejavnosti na kmetiji

2.2.1.1 Kmetija z nastanitvijo in prehrano

Kmetija nudi ležišča, sobe ali apartmaje ter kmečke hiše. Svoja dela nudi v obliki vseh treh obrokov, tj. zajtrka, kosila in večerje. Kmetija ponuja tudi prostor za kampiranje (Pogoji za opravljanje ..., 2012).

2.2.1.2 Izletniška TK

Kmetija nudi jedi iz domačega okolja in domače pijače, ne pa tudi prenočišč (Pogoji za opravljanje ..., 2012).

2.2.1.3 Vinotoč in osmica

V vinotoču prodajajo in strežejo doma pridelane alkoholne in brezalkoholne pijače skozi celo leto. Osmice so odprte največkrat dvakrat na leto do deset dni. Vinotoč lahko nudi poleg lastnega vina tudi hladne prigrizke, domač kruh in domače pecivo. Osmice poleg naštetega ponujajo tudi krajevno značilno jed (Pogoji za opravljanje ..., 2012).

2.2.1.4 Planšarija

Planšarija ponuja jedi in pijače, kot so: sir, mleko, mlečni izdelki in hladni prigrizki, doma pridelane alkoholne in brezalkoholne pijače, tople in hladne napitke ter eno domačo jed le v času pašne sezone, ki jo odobri pašna skupnost (Pogoji za opravljanje ..., 2012).

2.2.2 Pogoji za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetiji

Dopolnilne dejavnosti pomagajo zagotoviti kmetijam dodaten dohodek. Pri tem se izkoristijo razpoložljiva znanja in spretnosti ljudi ter razpoložljiva oprema in stroji. Pomembne so tudi dane naravne razmere in prostor (Pogoji za opravljanje ..., 2012).

Zakon o kmetijstvu (2006) opredeljuje dopolnilne dejavnosti kot dejavnosti, povezane s kmetijstvom oziroma gozdarstvom. Nosilec dopolnilne dejavnosti na kmetiji je fizična oseba, ki se ukvarja s kmetijsko dejavnostjo. Ta oseba je lahko lastnik kmetije ali solastnik, zakupnik, družinski član ali kak drug uporabnik kmetije.

2.2.3 Pogoji glede ponudbe hrane na TK

Krašovec (1997) je mnenja, da večina gostov daje prednost kmetiji pred hotelom prav zaradi ponudbe hrane na kmetijah. Posebnost gastronomske ponudbe na kmetijah in v njeni okolici so naravne in doma pridelane sestavine za pripravo jedi (Bogataj, 2007). Pri ponudbi hrane je pomembna kakovostna samooskrba z vrtninami, sadjem, žiti in surovinami živalskega izvora (Pogoji za opravljanje ..., 2012).

TK mora po zakonodaji zagotoviti najmanj 30 % lastnih surovin in lahko v trgovini kupi do največ 30 % vrednosti surovin. Ker morajo ostale surovine kupiti od drugih kmetij, so se številne kmetije že povezale in izkoristile turizem na kmetiji kot možnost prodajo pridelkov in izdelkov na več različnih kmetijah (Pogoji za opravljanje ..., 2012).

Pomembno je, da so živila pridelana oz. predelana pri ponudniku ali pri lokalnih proizvajalcih. Pri ponudbi hrane je pomembno, da ponudnik pripravlja regionalne jedi in da, so na voljo ekološko pridelana živila s certifikatom, vegetarijanske jedi in jedi za otroke (Priročnik ..., 2005).

2.2.4 Pogoji glede prostorov

Arhitektura zgradb na TK mora biti v skladu z regionalno, krajinsko-arhitekturno tradicijo in v skladu z avtentičnem okolju in naravo. Oprema je tradicionalna, značilna za regijo in primerna za podeželsko okolje, narejena je iz naravnih materialov ter ne ogroža zdravja in varnosti (Priročnik ..., 2005).

Prostori (kmečka kuhinja, kmečke izbe) morajo zagotavljati domačnost. Pri urejanju sob in apartmajev je treba upoštevati minimalno velikost sob, opremljenost spalnic in kopalnic (Pogoji za opravljanje ..., 2012). Zagotovljena mora biti oskrba s tekočo in toplo vodo ter zagotovljeni morajo biti pravilno ogrevani in prezračeni prostori (Priročnik ..., 2005). V prostorih za goste se nahaja cenik o vseh storitvah. Cenik mora biti aktualen in postavljen na vidnem mestu (Priročnik ..., 2005).

Zunanost stavbe mora biti dobro vzdrževana in čista. Zagotovljena mora biti tudi čistost in urejenost objekta (sobe) (Priročnik ..., 2005).

2.2.5 Pogoji glede kakovosti ponudbe TK

Kakovost ponudbe na TK označujemo z eno, dvema, tremi ali štirimi jabolki. Pri tem večje število jabolk pomeni večjo kakovost, boljšo opremljenost in večji obseg storitev. Po pravilniku je pridobitev kategorije za vse TK z nastanitvijo obvezna. Pravilnik določa pogoje za urejenost okolja in zunanega videza kmetije, posameznih prostorov kmečke hiše ter določa zahteve pri ponudbi hrane in dodatni ponudbi za goste. Postopek za izdajo odločbe o kategoriji TK vodi upravna enota (Pogoji za opravljanje ..., 2012).

Kategorizaciji lahko sledi specializacija, ki pomeni zagotavljanje dodatne ponudbe, storitve in opremljenosti. Za razliko od kategorizacije specializacija ni obvezna. TK, ki želijo pridobiti znak specializirane ponudbe, morajo izpolnjevati pogoje, ki so jih določili strokovnjaki (Prijazno podeželje, 2011).

Oblike specializirane ponudbe so npr.: ekološka TK, TK s ponudbo za zdravo življenje, TK za družine z otroki, TK za otroke brez spremstva staršev, TK za ljubitelje konj, TK za kolesarje, vinogradniška TK in TK za invalide (Pogoji za opravljanje ..., 2012).

2.2.6 Pogoji glede oblikovanja obratovalnega časa na TK

Pravilnik določa redni obratovalni čas TK z nastanitvijo od 0. do 24. ure, izletniške kmetije med 6. in 1. uro naslednjega dne. Obratovanje skozi leto, teden in dan na kmetiji določi kmet sam. Čas obratovanja mora biti objavljen na vidnem mestu ob vhodu na kmetijo (Pogoji za opravljanje ..., 2012).

2.2.7 Oblikovanje ponudbe na TK

Kaj je pravzaprav celovita ponudba kmetije? Krašovec (1997) pravi, da je ponudba pravzaprav vse, kar kmetija lahko ponudi gostom: od ponudbe hrane, namestitve, čistoče in prijaznosti. V ponudbo spadajo tudi vse možnosti športa, rekreacije, kulture, zabave, spoznavanje kmečkega življenja. Celovita ponudba omogoča celovito doživetje na TK.

2.3 PODEŽELJE KOT TURISTIČNA DESTINACIJA

Prostor, samota, narava, življenjski slog, tradicionalni ljudje, kakovost polnega življenja, tradicionalne vrednote, rekreacija in pustolovstvo naredi podeželje privlačno (Lebe, 2008). Tako predstavlja podeželje destinacijo, ki je daleč stran od množic in vsakdanjega hitenja, in je v tesnem stiku z naravo in ljudmi, z njihovo kulturo, življenjsko modrostjo, šegami in navadami (Počitnice brez meja..., 2003). Prijazni gostitelji postrežejo okusno, domačo hrano ter pristno domače vino in žganje. Počitek na kmečki peči, zapeljivo dišeče seno ali pomoč pri kmečkih opravilih spomni turiste na povezanost kmečkega človeka z naravo. Tako je lahko počitnikovanje na kmetiji čudovita priložnost za spoznavanje bogate kulturne dediščine našega podeželja (običaji, arhitektura, domača obrt, itd.), občutiti veselje in razposajenost na tradicionalnih podeželskih sejmih in prireditvah ter začutiti utrip kmečkega vsakdanja in veselje družine ob zaključku večjih kmečkih del (npr. koline, trgatov).

Podeželsko okolje je območje na podeželju, v vasi ali majhnem mestu z manj kot 5.000 prebivalci. To območje je kmetijsko ali območje naravnega parka. Na podeželju je naravno okolje dobro ohranjeno in ni onesnaženo. Sprejemljiva pa sta smrad in hrup pri tradicionalnem kmetovanju (Priročnik..., 2005).

Dostop do TK mora biti primerno in jasno označen. Na TK je tabla z imenom, ki je berljiva in pritrjena na hišo. Turistične informacije o območju, ponudbi in storitvah v bližini (zloženke, karte, prospekti) morajo biti aktualne in verodostojne (ceniki, vozni redi, itd.) ter so v slovenščini in drugih jezikih (Priročnik..., 2005).

Ponudnik na TK ima potrdila o usposabljanjih (komuniciranje z gosti, tečaji tujih jezikov). Tudi osebe, ki je v stiku z gosti, je usposobljeno za komuniciranje. Vsi člani družine in zaposleni morajo dobro poznati znamenitosti v okolici, tradicijo in zgodovino kraja, legende itd. (Priročnik ..., 2005).

V današnjem času se o podeželju več govori, piše, bere, sliši in raziskuje, medtem ko se podeželje krči zaradi urbanizacije in izgublja prebivalce zaradi odseljevanja, saj podeželje svojim prebivalcem ne nudi enako velikega dohodka kot mesto (Potočnik Slavič, 2010). Podeželski turizem je bil v preteklosti zanemarjen, razvrščen je bil k športnemu turizmu. Ostale raziskave: sociološke, kulturne ipd., pa so bile izpuščene, saj so bili raziskovalci mnenja, da gre za vsebine, ki predstavljajo rustikalno okolje in idilično vaško življenje.

Na splošno pa delimo turiste, ki obiskujejo podeželje, na dve veliki skupini (Lebe, 2008):

- na turiste, ki iščejo naravo in predvsem potrebujejo na podeželju prenočitev ter
- na turiste, ki cenijo podeželje kot življenjsko vrednoto in zdrav način življenja, kot so ga vajeni v mestih.

V slovenski literaturi imamo več izrazov: »turizem na vasi«, »podeželski turizem« in »agroturizem«, ki opredelijo turizem na podeželju ter njegove nosilne celice – TK. Termin »kmečki turizem« je neustrezen, ker govori o populaciji kmetov v času, ko so ti turisti. Prav tako je ta oznaka »kmečki turizem« neustrezna za TK, čeprav ponekod to oznako uporabljajo tudi nekateri neuki lastniki TK (Lebe, 2008).

2.3.1 Zvrsti podeželskega turizma

Turizem na vasi (ali vaški turizem, village tourism) je namenjen izletnikom in turistom z željo po uživanju lokalno pridelane hrane ter doživljanju kulturne tradicije podeželja. Pričakujejo, da bo vas varno dosegljiva, hiše čiste in imele tradicionalno podobo.

Ekoturizem je povezan s podeželskim turizmom, ponujajo ga na zaščiteneh območjih; obiskovalcem omogoča intenzivno doživljanje naravnih dobrin in kulturnih vzorcev podeželja (Lebe, 2008).

Rokodelski turizem privablja goste v kraje, kjer živi katera od obrti (rezbarjenje, čevljarstvo, izdelovanje regionalno tipičnih tekstilnih izdelkov) ali pa krajevno tipične prireditve različnih zvrsti (Lebe, 2008).

TK temeljijo na ponudbi majhnega števila postelj in ponujajo gostom sodelovanje pri kmečkih opravilih. Gostje spoznavajo življenje v pristnem podeželskem okolju ter se ukvarjajo z različnimi rekreativnih dejavnosti v naravi, kot so pohodništvo, lov, ribolov, alpinizem,... Kot podzvrst podeželskega turizma je tudi agroturizem, ki je omogoča turistom, da spoznajo katero od kmečkih opravil in pri njih sodelujejo (Lebe, 2008).

2.3.2 Turistične aktivnosti na podeželju

Poznamo več vsebin turističnih aktivnosti na podeželju. Pod ture Lebe (2008) uvršča pohodništvo (sprehajalne poti, trim steze, naravni parki), ježo (konji, poniji, osli), vožnjo s ciganskimi in drugimi vozovi, motorizirane ture (avtomobilizem, terenska vozila, motorji), vožnjo po majhnih mestih in vaseh, »pustolovske« počitnice v divjini, kolesarjenje in tek na smučeh. Med vodne aktivnosti na podeželju spadajo ribolov, plavanje, turizem na rekah/kanalih (domovi na vodi, izletniški čolni, ladje), soteskanje, kajakaštvo, raftanje na belih vodah, deskanje, dirkanje z motornimi čolni, jadrnanje, aktivnosti v »vodnih parkih«. Poleg tur in vodnih aktivnosti je na podeželju možno tudi leteti z lahкими in ultra lahкими letali, se spustiti s padalom, poleteti z zmajem ali z balonom. Lebe (2008) uvršča med turistične aktivnosti tudi trening fitnesa, trening samoobrambe, terme in zdravilišča.

Pomembne pa so tudi kulturne vsebine, kot so: arheologija, ogled izkopanin in ruševin, študij podeželske dediščine, lokalna industrija, kmetijstvo in obrt, muzeji, tečaji, umetnostne delavnice, folklorne skupine, kulturne, gastronomske in podobne tematske poti. Med turistične aktivnosti spadajo tudi podeželske športne prireditve, kmetijske razstave in med poslovne dogodke: manjši kongresi in seminarji, nagradna potovanja. Med ostale aktivnosti pa tudi sprostitevne počitnice v podeželskem okolju, opazovanje in občudovanje narave vključno z opazovanjem in fotografiranjem (Lebe, 2008).

2.4 KULTURA IN KULTURNI TURIZEM

2.4.1 Kultura

Trstenjak (1991) pravi, da vsak narod izoblikujejo zgodovinski (časovni), zemljepisni (prostorski) dejavniki. Pomemben pa je tudi kulturni dejavnik, kot je npr. urbanizacija podeželja.

Lebe (2008: 23) povzema definicijo kulture po Leksikonu Cankarjeve založbe (1988), ki pravi: »Kultura je 1) celota materialnih in nematerialnih stvaritev človeške družbe (od tehnologije do znanosti, ideologije, religije, umetnosti) in 2) gojenost, oplemenitenost, izpopolnjevanje, zlasti človeških nravi, življenjskega načina in človekovega okolja. Kulturen je 1) ki se tiče kulture in 2) omikan, izobražen.«

»Po definiciji UNESCO (2002) je kultura splet razlikovalnih, spiritualnih, materialnih, intelektualnih in emocionalnih prvin družbe ali družbene skupine, ki vključuje, za razliko od umetnosti in literature, tudi življenjski slog, načine skupnega življenja, vrednostne sisteme in verovanje,« pravi Lebe (2008: 23).

Kultura se razlikuje od posameznika do posameznika znotraj družbene ali državne celote in tudi med pripadniki različnih kulturnih krogov (poklicni, politični, državni, regionalni). Kultura se povezuje z državo, z njenim ugledom, z njeno prepoznavnostjo. Območja sveta se razlikujejo prav po tem, kaj so predniki sedanjih prebivalcev ustvarili na določenem območju. Tako kot država mora tudi turistična lokacija poskrbeti za svojo prepoznavnost, tako da bo predstavljala tudi kulturo svojega prebivalstva. Sem sodijo poleg državnih institucij tudi javno izpostavljene osebe (športniki, kulturni ustvarjalci, itd.) in navsezadnje tudi vsi drugi prebivalci, ki prihajajo v stik s turisti (Lebe, 2008).

2.4.2 Kulturni turizem

Za vso pestrost potovanj in počitnic, ki imajo glavni motiv učenje in spoznavanje kulture ter obiskovanje naravnih in kulturnih znamenitost določenega kraja, se je uveljavil v devetdesetih letih izraz kulturno potovanje.

Danes uporabljamo izraz kulturni turizem v vseh neslovanskih jezikih zahodne Evrope: angleško: cultural tourism, nemško: Kulturtourismus, francosko: tourisme culturel, italijansko: turismo culturale, špansko: turismo cultural. Kulturni turizem je povezan s tradicijo, s kulturno dediščino in kulturno krajino, s katere je razvidno, kako so ljudje živeli v preteklosti, kako so obdelovali zemljo, dali preteklosti pečat svojega razmišljanja in načina življenja (Lebe, 2008).

2.4.2.1 Značilnosti kulturnega turizma in njegove pojavne oblike

Kulturni turizem je naravnan trajnostno, saj turisti obiskujejo kraje in privlačnosti v manjših skupinah. Kaže se pozitiven vpliv ekonomije, ki predstavlja polno ali začasno zaposlitev (gradnja hotelov, restavracij, opremljanje in vzdrževanje). Čez vso leto je sezona spominkov, oblačil in drugih pripomočkov. Izboljša se ponudba blaga in storitev, ki je na voljo tudi lokalnemu prebivalstvu. Kulturni turizem na podeželju pripomore k zmanjšanju izseljevanja, saj najde podeželsko prebivalstvo novo delo in vizijo, ki pomeni ekonomsko ovrednotenje dediščine in pospeši ekonomski razvoj lokacije (Lebe, 2008).

Negativen ekonomski vpliv se kaže v podražitvi cen, od kave v restavraciji do nepremičnin. Turizem negativno posega tudi v tradicijo in povzroči razpad lokalne skupnosti, da postanejo domačini manjšinski prebivalci kraja in se v njem ne počutijo več dobro. Med negativne vplive sodi tudi prisotnost svetovnih verig (npr. Coca-Cola, McDonald's, Bennetton, ...) v turističnih krajih, saj predstavljajo lokalnemu prebivalstvu simbole bogate zahodne družbe, zato jih nekritično vzamejo za svoje. Nezdravi hamburgerji in pijače polne kemikalij nadomestijo zdravo sadje in druge izdelke, ki tvorijo lokalno identiteto in bogastvo, dediščino ter tradicijo (Lebe, 2008).

Izboljša se medicinska oskrba in celotna infrastruktura (voda, kanalizacija, razsvetljava) ter prometne povezave. Lebe (2008) ugotavlja, da nastajajo zaradi želje po hitrem dobičku negativne posledice grobih posegov v naravo. Lastniki kapitala se ne ukvarjajo z varovanjem okolja. Kadar pride do selitve bivalne funkcije turizma v gore, namesto da bi jo ohranili v dolini, se pojavi problematika oskrbe in prometa, ki moti naravno danost. Turizem povzroča celostni problem porabe pitne vode ter upravljanje z odpadki in odpadnimi vodami.

2.4.2.2 Motivi in vrste kulturnih turističnih potovanj

Za vsako turistično potovanje smemo trditi, da mu botruje želja po spremembi: ali po spremembi okolja, klime, družbe, hrane, udobja (za en teden v hotel brez vsakršnih obveznosti), marsikdo pa si želi vse našteto hkrati. Poleg tega Lebe (2008) pravi, da poznamo še kopico drugih vzrokov, ki zvbijajo ljudi za določen čas od doma; sem sodijo še želja po oddihu, rekreaciji, kulturi, kakor tudi radovednost, prestiž itd.

Kulturna turistična potovanja se osredotočajo na dediščinski turizem, etnološki turizem, umetnostni turizem, domorodni turizem itd. V kulturna potovanja spadajo predvsem študijska in verska potovanja, del poslovnih in mladinskih potovanj. Tema na kulturnih potovanjih je lahko zgodovinska, umetnostna, naravoslovna... (Lebe, 2008).

2.5 KULTURNA DEDIŠČINA

Koželj Delak (2007) pravi, da viri in dokazi človeškega delovanja v zgodovini in kulturi sestavljajo kulturno dediščino. Dediščina je dobrina, podedovana iz preteklosti, ki je izraz narodne vrednote, identitete, verskih in drugih prepričanj, znanj in tradicij. Deli se na materialno in živo dediščino (Zakon o varstvu..., 2008). Materialna kulturna dediščina se deli na nepremično (npr. arhitektura) in premično (npr. muzejski predmeti, slike (Lebe, 2008)). Med nematerialno (nesnovno) kulturno dediščino uvrščamo jezike, verovanja, rokodelska znanja, običaje, kulinariko, glasbo, ples, literaturo, pisave, tehnologijo, ustna izročila ipd. (Lebe, 2008). Bogataj in sod. (2005) menijo, da postanejo izročila vidna, slišna in otipljiva s predstavitvijo pevcev, godcev in igralske skupine ali ko dobijo obliko v delu tesarja, krovca, zidarja ali izumitelja.

Poznamo kulturno dediščino bivanja, prehranjevanja, oblačenja, gostoljubnosti in veseljačenja, dediščino obrti in druge oblike vsakdanjega gospodarskega prizadevanja človeka v mestih, trgih, na podeželju, ... Gre za obsežno pojmovanje dediščine, ki izvira iz etnološkega pojmovanja kulture in struktur načinov življenja (Bogataj, 1992).

2.5.1 Dediščina agrarne gospodarske dejavnosti

K agrarnim gospodarskim dejavnostim sodijo kmetijske dejavnosti kot tudi vse dopolnilne panoge gospodarstva tako na podeželju kot v mestih. Človek ob stiku z naravo pridobiva hrano, krmo in najrazličnejše surovine ter goji živali za razvedrilo in iz ljubiteljskih vzgibov. Intenzivnost človekovega poseganja v naravo in na vrsto razpoložljivih naravnih virov je povezano z naravnimi ekosistemi (nabiralništvo), z gojenimi ekosistemi (poljedelstvo) in z rejo živali ter čebelarstvom (Sketelj, 2008).

Do konca 19. stoletja je bila agrarna gospodarska dejavnost temeljnega pomena za preživetje večinskega prebivalstva na Slovenskem. Postopoma so začele agrarno dejavnost spodrivati neagrarne dejavnosti (Sketelj, 2008).

Makarovič (1978) trdi, da nam lahko natančnejši študij in poznavanje nekdanjega kmečkega poljedelstva (orodja in naprave), v povezavi z drugimi zgodovinskimi vedami, pomaga odkriti našo preteklost.

Poljedelstvo je oblika produktivnega gospodarstva, z namenom obdelovanja zemlje in pridobivanja hrane za ljudi in živali ter nekatere surovine za domače in industrijske potrebe. Kmečko poljedelstvo zajema zemljišče, delo in orodje. Sestavljajo ga pridobivanje plodne zemlje, poljska razdelitev, priprava zemljišča (gnojenje, vlačenje), načini obdelovanja (kopaško in orno poljedelstvo), načini oranja, obdelovalno zaporedje, žitarice okopavine (setev, sajenje), spravljanje pridelkov (žetev, mlačev, metev, čiščenje žita, ličkanje in spravljanje okopavin) (Makarovič, 1978).

Žetev spada med najbolj pomembna poljedelska opravila. Posamezni primeri (srp, kosa) te dediščine predstavljajo zanimivo sintezo uporabnosti, funkcionalnosti, estetike in oblikovanja (Bogataj, 1992).

Pri dediščini poljedelstva moramo omeniti kozolec in druge gospodarske stavbe in naprave. Kozolec na Slovenskem predstavlja dediščino, ki je povezana s sestavinami kulture in načina življenja. Kozolec je gotovo ena od najbolj »naših«² gospodarskih naprav, ki je v zgodovinskem razvoju združila uporabnost in estetiko. Uporabljivi so za shranjevanje poljedelskih strojev, avtomobilov in bivalnih prikolic. Pomembno sooblikujejo podobo slovenske kulturne krajine (Bogataj, 1992).

2.5.2 Vrednotenje in ohranjanje kulturne dediščine

V zadnjih letih se še hitreje in temeljiteje spreminja celostna podoba in način življenja na podeželju, saj mehanizacija kmetijstva postaja intenzivnejša in kmečka gospodarstva prehajajo v polkmečka. S tem se preoblikujejo in izginjajo najrazličnejše prvine starega kmečkega gospodarstva (Makarovič, 1978).

Gostinska in turistična podjetja čedalje bolj uporabljajo pri oblikovanju svoje ponudbe naravne dobrine in kulturno dediščino, saj se zavedajo, da morajo ohranjati in oživljati tradicijo. Zavzemajo se za kulturne posebnosti in značilne lokalne tradicije (Lebe, 2008).

Področje evidentiranja in vrednotenja kulturne dediščine v RS je razmeroma dobro urejeno. Etnologi v muzejih in inštitutih so obsežno in temeljito preučili materialni del premične kulturne dediščine. O kulturni dediščini je dovolj kakovostne literature v domačem jeziku (Lebe, 2008).

Nepremična kulturna dediščina je zavarovana z vpisom v register nepremične kulturne dediščine. Vključena je v različne razvojne strategije, programe, načrte ali projekte (Koželj Delak, 2007).

Z nesnovno (nematerialno) kulturno dediščino je v Sloveniji slabše. Kaže se velika zavzetost za varovanje izročila in oživljanja starih običajev za vsa obdobja, tako ima že

skoraj vsaka vas svoj praznik in "originalni" spominek, ki bi naj temeljil na lokalnem izročilu. Ponudniki priredijo običaje in spominke, da so bolj všečni in grejo lažje v promet, pri tem pa dobijo neverjetne razsežnosti. Potreben bi bil nujen nadzor in svetovanje strokovnjakov, da se zgodovina in dediščina točno interpretirata (Lebe, 2008).

Bogataj in sod. (2005) so mnenja, da je pomembno pri obstoju nesnovne dediščine njeno poustvarjanje, posredovanje naslednjim generacijam in njeno ustrezno dokumentiranje.

Dediščina se ohranja v razvojnem načrtovanju in ukrepih države, pokrajin in občin, ki upoštevajo trajnostni razvoj dediščine. Kulturne vrednote dediščine, ki so družbenega pomena, je potrebno ohranjati za prihodnost. Ohranjanje kulturne dediščine vodi k zavarovanju, ohranjanju in skupnem uživanju dediščine (Zakon o varstvu... , 2008).

V Sloveniji je veliko raznolikih objektov kulturne dediščine. Njihovo stanje in izkoriščenost se razlikuje od objekta do objekta.

Ramovš (2007) pravi, da se ohranjenost spomenikov kulturne dediščine deli na tri stopnje:

1. objekt propada,
2. objekt je obnovljen, vendar nima nove vsebine in programov,
3. objekt je obnovljen, ima nove vsebine in programe.

Ramovš (2007) je mnenja, da je težko reči, kakšno je stanje prenavljanja kulturnih spomenikov v Sloveniji. Pri prenovi se vedno upošteva določen cilj, ali bo stavba ohranila primarno funkcijo (stanovanjsko ali gospodarsko) ali jo bomo spremenili v izobraževalne, predstavitvene ali turistično – poslovne namene.

Na podlagi kulturne dediščine že obstoječega kulturnega spomenika lahko razvijamo nove programe in vsebine (Ramovš, 2007).

Kulturna dediščina s postopki celostnega ohranjanja zavzema področje kulture in se vključuje v načrte urejanja prostora in gradnje ter sega na druga področja: regionalnega razvoja, razvoja podeželja, varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, varstva okolja, varstva narave, stanovanj, prometa, ... (Koželj Delak, 2007).

2.5.3 Varstvo kulturne dediščine

Varstvo kulturne dediščine je v pristojnosti področja Ministrstva za kulturo zaradi kulturnih ciljev in načina delovanja. Za varstvo kulturne dediščine je najpomembnejše, da je zagotovljen njen trajni obstoj in njena pristnost (Koželj Delak, 2007).

Dediščina mora biti varovana v korist javnosti. Za varstvo dediščine v korist javnosti je pomembno, da se dediščina ovrednoti, dokumentira in preuči. Dediščina se mora ohranjati, mora biti predstavljena javnosti, da se razvija zavest o njenih vrednotah ter mora biti

dostopna vsakomur, še posebej mladim, starejšim in invalidom. Dediščina se naj vključuje v vzgojo, izobraževanje in usposabljanje (Zakon o varstvu... , 2008).

2.6 ŽIVLJENJSKE ŠEGE IN NAVADE

Bogataj (1998) trdi, da so navade (pogosto razvada) človekova vsakdanja in praznična opravila, dejanja, ki se ponavljajo ob določenem času in priložnosti. Navade so dejanja ali pravila za življenje in obnašanje. Navada vzdržuje red in omogoča spoznavanje različnosti okolja in načina življenja ljudi.

Šege so povezane s človeškim obzorjem in pogledom na svet ter s sestavinami, ki jih je človek podedoval od prednikov (Bogataj, 1998). Lahko so tudi privzete. Družba priznava šege ter ravnanje posameznika ali skupnosti, ki se ob šegah povzdignejo iz vsakdanjosti (Židov, 2008).

Šege in navade so del kulture in načina življenja človeka. Usmerjajo vedenje človeka v njegovem osebnem, družinskem vsakdanjiku, v javnem življenju ter pri različnih slovesnosti in praznovanjih (Bogataj, 1998).

2.7 ETNOLOGIJA

Različne znanstvene panoge preučujejo narod iz različnih vidikov. Osrednji panogi preučevanja človeka sta antropologija in etnologija. Etnolog preučuje narod s stališča kulturne in socialne znanosti, medtem ko antropolog obravnava narod z vidika naravoslovnega pripadnika rase (Slavec Gradišnik, 2000).

Etnologija (grško: ethnos – ljudstvo) ali narodoznanstvo je veda, ki preučuje narod. Narod obravnava kot ljudi z isto kulturo, v kateri ima odločilno vlogo jezik. Pomožna panoga etnologije je etnografija (narodopisje), ki zbira podatke za posamezne narode (vse narode sveta, izumrle in živeče). Etnografija se ukvarja z opisovanjem kulturnega sveta in ustvarjalnostjo različnih ljudstev. Medtem ko je etnografija uvrščena med opisne discipline, etnologija na osnovi teh opisov spada med posploševalne, teoretične in primerjalne (Slavec Gradišnik, 2000).

Bogataj in sod. (2005) pravijo, da etnologi v Sloveniji že več stoletij znanstveno raziskujejo kulturo in način življenja svojega, evropskega in svetovnega naroda. Razvili so sistem raziskovanja, ki temelji na materialni, družbeni (socialni) in duhovni kulturi ter obči etnologiji in metodologiji. Svoje znanstveno in strokovno delo so združili v različnih raziskovalnih, pedagoških, muzejskih in spomeniškovarstvenih ustanovah. Do danes so bili izvedeni številni skupinski in individualni projekti, ki so usmerjali pot etnološkega raziskovanja in strokovnega dela tako v našem kot tudi v tujem kulturnem okolju in utrdili etnologijo kot nacionalno znanstveno disciplino (Bogataj in sod., 2005).

Etnologi so bili najbolj uspešni v obdobju sedemdesetih, osemdesetih in devetdesetih let 20. stoletja. Dobili so odlične preglede o izročilu splavarjev, drvarjev, oglarjev, pastirjev, stavbarjev, mlinarjev, žagarjev, ljudskih pevcev, godcev in ljudskih likovnih umetnikov ter o naših praznikih, šegah, navadah in o bogastvu šemskih likov. Najbolj so izstopala izročila o bogastvu znanj in ustvarjalnosti naših rokodelcev, ljudskih obrtniških mojstrov ter izročila kulinarike (Bogataj in sod., 2005).

2.7.1 Etnologija v varstveni dejavnosti

Etnologija ima glavno vlogo pri celostnem obravnavanju dediščine in pri načrtovanju trajnostnega razvoja vsega slovenskega prostora. Zaradi njenega pristopa in vsebine obravnave ima glavno mesto v varstveni dejavnosti (Koželj Delak, 2007).

Etnologija v varstveni dejavnosti je dejavna na različnih področjih (Koželj Delak, 2007):

- celostnega varstva in ohranjanje kulturnega okolja (varovanega območja, kulturnih spomenikov in kulturne dediščine),
- raziskav, predstavitev in posredovanja pomenov kulturne dediščine v preteklosti in sedanjosti in
- komunikacije in upravljanja dediščinskih potencialov (sodelovanje z lastniki, upravljavci, predstavniki lokalnih skupnosti, državnih organov, nevladnih organizacij itd.).

Koželj Delak (2007) pravi, da so temeljna načela etnološkega konservatorija:

- sodelovanje lokalnega prebivalstva/lastnikov pri prepoznavanju, razumevanju, vzdrževanju in odločanju v zvezi z dediščino,
- pomembne prvine njihovega razumevanja in spoštovanja so kulturne dediščine ostalih ljudstev,
- obravnavanje kulturne dediščine z drugimi področji kulture na izbranem prostoru,
- obravnavanje naravnih vrednot in kulturne dediščine in
- obravnavanje materialne in nematerialne dediščine.

3 MATERIAL IN METODE DE LA

V okviru diplomske naloge smo ugotavljali uveljavljenost dejavnosti TK v Sloveniji z vidika nudenja nastanitve in kulinarike. Obenem nas je tudi zanimalo, kakšne storitve poleg nastanitve TK še omogočajo svojim turistom, še zlasti kakšna je njihova kulturno-etnološka in športno-rekreacijska ponudba ter zadovoljstvo turistov z njo.

3.1 METODA ANKETIRANJA OBISKOVALCEV TK

Podatke, ki smo jih uporabili v diplomski nalogi, smo pridobili z metodo anketiranja obiskovalcev na TK. Iz preglednice 1 je razvidno, da smo v celoti pridobili 68 anket. Največ anket (66) smo pridobili na TK v občini Cerklje. V občini Kamnik smo pridobili samo 2 ankete, v občini Gornji Grad pa nobene. Tako smo analizo omejili samo na TK v občini Cerklje. Anketiranje je potekalo od 20. 7. 2012 do 1. 10. 2012 in nato še v obdobju 1. 12. 2012 – 16. 1. 2013.

Preglednica 1: Število pridobljenih anket na posamezni TK na območju Cerkelj, Kamnika in Gornjega Gradu v letu 2012/2013

Področje	Cerklje				Kamnik	Gornji Grad		Skupaj
TK	TK1	TK2	TK3	TK4	TK5	TK6	TK7	
Št. pridobljenih anket	43	7	12	4	2	0	0	68

Anketni vprašalnik je sestavljen iz 20 vprašanj, ki se nanašajo na informacije o tem, ali turisti na splošno radi obiskujejo TK, zakaj se odločijo za obisk izbrane TK, kako so izvedeli za izbrano TK in ali jo bodo še kdaj obiskali. Vprašanja osrednjega dela ankete obravnavajo ponudbo TK. Z vprašanji odprtega tipa smo želeli izvedeti, kaj je bilo gostom na TK še posebej všeč, kaj bi spremenili na TK, ali imajo kakšen predlog za izboljšanje ponudbe in, če si na izbrani TK in njeni okolici želijo več kulturno-etnoloških vsebin (kulturne dejavnosti, dogodkov, kulturne dediščine). Zadnjih 6 vprašanj je namenjenih podatkom o socialno-ekonomskih značilnostih anketirancev.

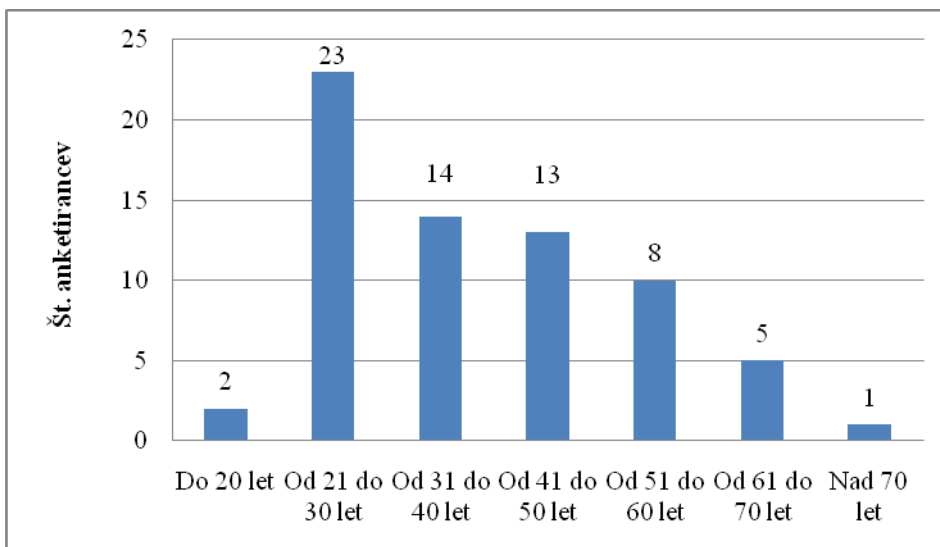
3.2 STATISTIČNA OBDELAVA PODATKOV

Podatke iz anket smo uredili in obdelali z opisnimi statistikami v operacijskem programu Microsoft Office Excel. Pridobljene rezultate smo prikazali kot povprečne vrednosti, maksimalne in minimalne vrednosti ter jih prikazali v grafih in preglednicah.

4 REZULTATI

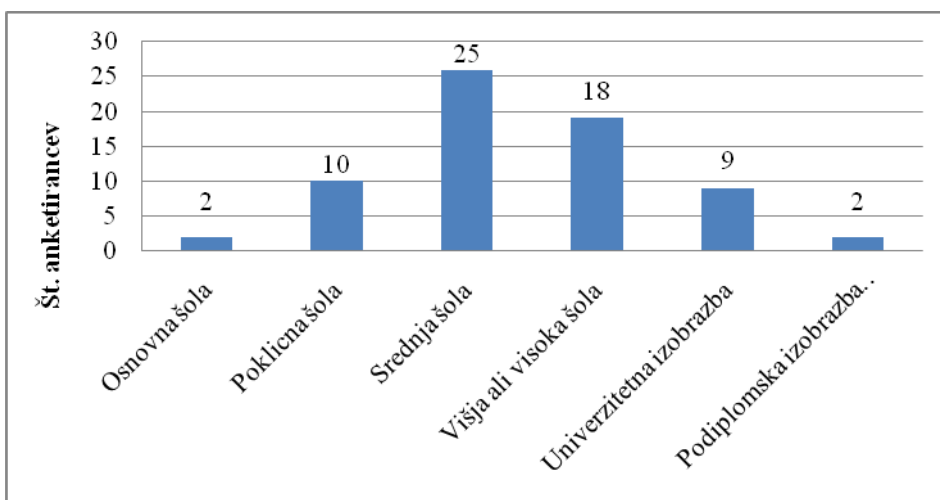
4.1 PODATKI O ANKETIRANIH OSEBAH NA IZBRANIH TK NA OBMOČJU OBČINE CERKLJE

Anketni vprašalnik na TK na območju občine Cerklje je izpolnilo 66 anketirancev, 42 žensk (64 %) in 24 moških (36 %).

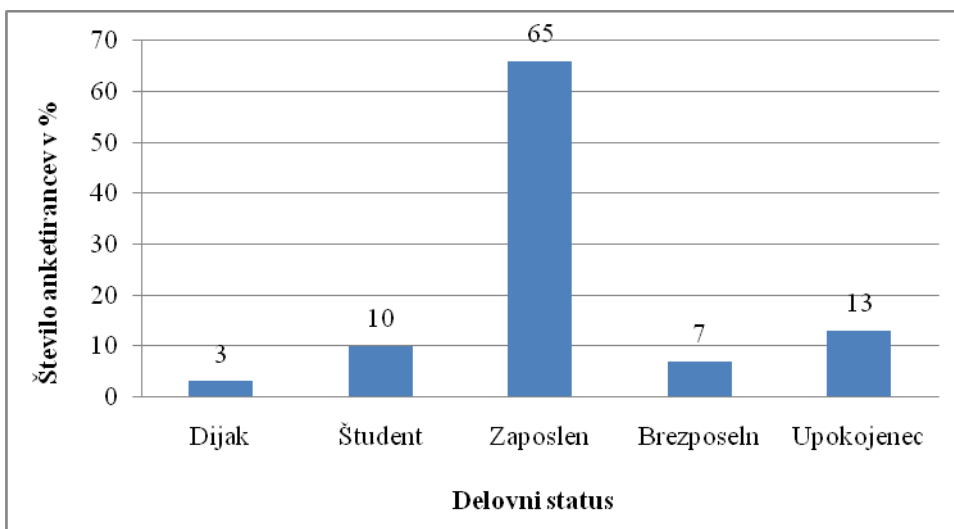
Slika 1: Starostna struktura anketirancev na izbranih TK na območju občine Cerklje

Največ anketirancev (23) je bilo starih od 21 do 30 let. Od 31 do 40 let je bilo starih 14 anketirancev in od 41 do 50 let 13. Od 51 do 60 let je bilo starih 8 anketirancev, pet pa je bilo starih od 61 do 70 let. Ena oseba je bila stara nad 70 let, dve osebi pa sta bili mlajši od 20 let.

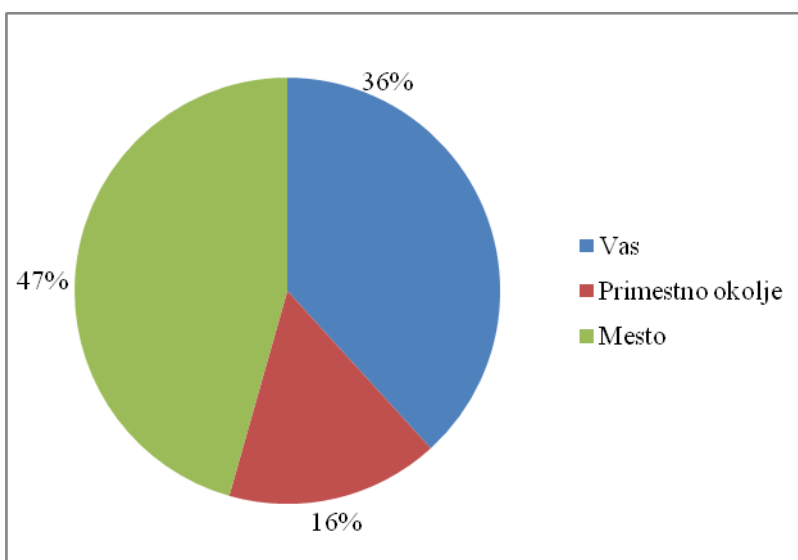
Slika 2: Izobrazbena struktura anketirancev na izbranih TK na območju občine Cerklje

Med anketiranci na TK na območju občine Cerklje je bilo največ takih, ki so dokončali srednjo šolo (25 anketirancev), nekaj manj pa jih je bilo s končano višjo ali visoko šolo (18). TK obiše 10 oseb z dokončano poklicno šolo in 9 z univerzitetno izobrazbo. TK sta obiskali dve osebi z podiplomsko izobrazbo (specializacija, magisterij, doktorat) in prav tako dve osebi z osnovno šolo.

Slika 3: Delovni status anketirancev na izbrani TK na območju občine Cerklje

Večina anketiranih oseb, ki so obiskale TK na območju občine Cerklje, je zaposlenih (65 % oz. 43 oseb), 9 oseb oz. 13 % je upokojencev, 7 oseb oz. 10 % je študentov, 2 osebi oz. 3 % je dijakov. Brezposelnih oseb je bilo 5 oz. 7 %.

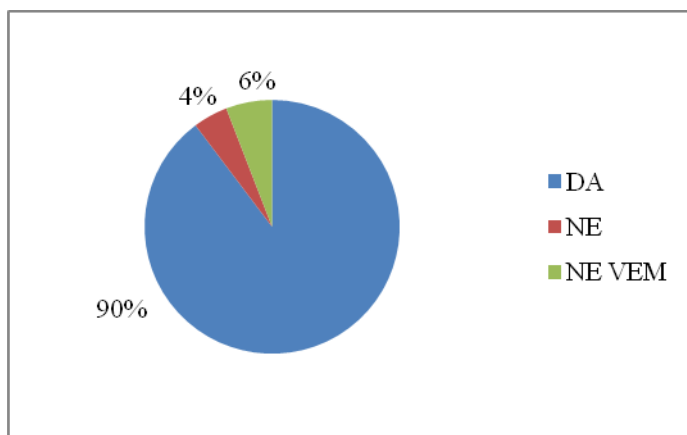

Slika 4: Okolje, v katerem živijo anketiranci

Iz slike 4 lahko opazimo, da prihaja 47 % oz. 31 anketirancev iz mesta, 36 % oz. 24 anketirancev živi na vasi in 16 % oz. 11 oseb prihaja iz primestnega okolja.

Največ anketirancev na izbranih TK na območju občine Cerklje je bilo iz Slovenije (60 oseb oz. 91 %), dve osebi (3 %) sta imeli nemško državljanstvo in prav tako dve osebi sta imeli italijansko državljanstvo, po ena oseba je imela hrvaško državljanstvo in ena oseba je prišla iz Avstrije.

Večina anketirancev (89 % oz. 59 vprašanih) je na vprašanje, če na sploh radi obiskujejo TK, odgovorila pritrdilno. Medtem ko 4 % oz. 3 anketiranci TK ne obiskujejo radi. Med neodločene so se uvrstili 4 anketiranci oz 6 %, kar je razvidno iz slike 1.

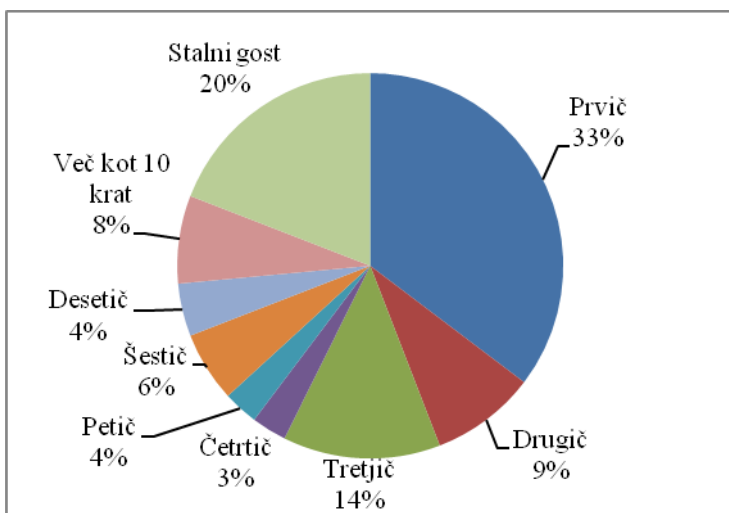
Slika 5: Anketiranci, ki radi obiskujejo TK

Preglednica 2: Razlogi za obisk TK (možnih je bilo več odgovorov)

Razlogi za obisk	Št. odgovorov	Odgovori v %
Ker ste se hoteli spočiti in uživati v lepotah narave, ki obdaja TK	42	23
Zaradi lepe okolice	39	21
Zaradi dobre in kakovostne ponudbe hrane	27	15
Zaradi želje po kmečkem vzdušju	20	11
Ker ste hoteli doživeti, videti nekaj novega	10	5
Ker so vam to TK priporočili znanci oz. prijatelji	10	5
Zaradi dobre in kakovostne ponudbe pijače	9	5
Zaradi raznolikih športno-reakcijskih aktivnosti, ki jih kmetija nudi	8	4
Zaradi drugih zanimivosti in znamenitosti na kmetiji oz. v njeni okolici	8	4
Drugo: planinska pot v bližini, Krvavec, bližina vikenda, zbor kitaristov s cele Evrope, zaradi dobrih ljudi, miru in zabave	8	4
Zaradi kulturnega dogajanja, kulturno-etnološke ponudbe na kmetiji oz. v njeni okolici	2	1
Skupaj	183	100

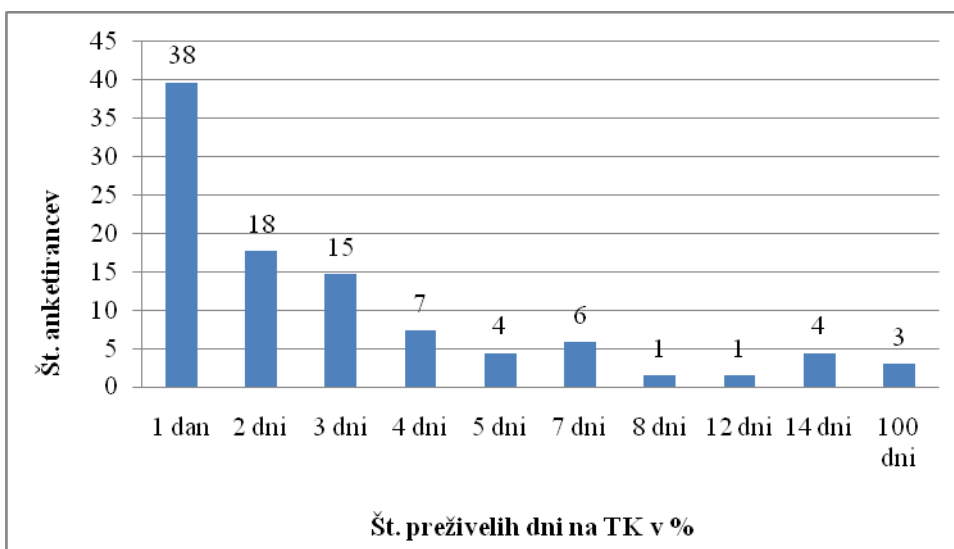
Preglednica 2 kaže, da se turisti za obisk TK največkrat odločajo zaradi lepe okolice okoli TK (21 % anketirancev), ker se hočejo spočiti in uživati v lepotah narave, ki obdaja TK (23 %) ter zaradi dobre in kakovostne ponudbe hrane na TK (15 %). Za obisk TK zaradi želje

po kmečkem vzdušju se odloča 11 % turistov. Zaradi kulturnega dogajanja, kulturno-etnološke ponudbe na kmetiji oz. v njeni okolici se za obisk TK odloči samo 1 % turistov. Za obisk TK se turisti odločajo tudi zaradi planinske poti v njeni bližini, zaradi bližine Krvavca, bližine počitniške hišice, zaradi dobrih ljudi na TK, miru in zabave. Zanimiv razlog za obisk TK je tudi zbor kitaristov s cele Evrope.

Slika 6: Pogostost obiska izbrane TK

Slika 6 kaže, da je na izbrano TK prvič prišlo 33 % anketirancev. Anketirancev, ki izkoristijo vsako priložnost za obisk TK, je 20 %. Veliko jih pride tudi tretjič (14 %) in nekaj jih pride tudi drugič (9 %). Reden obisk izbrane TK je razviden iz četrtega in petega obiska (3 %), ter šestega (6 %) in desetega obiska (4 %). Več kot desetkrat je prišlo na TK 8 % vprašanih.

Slika 7: Število dni, ki so jih gostje preživeli na izbranih TK na območju občine Cerklje

Večina anketirancev se odloči preživeti na TK 1 dan, to je 38 % oz. 25 oseb. Veliko se jih tudi odloči, da bo ostalo na kmetiji dva dni (18 % oz. 12 anketirancev) ali tri dni (15 % oz.

10). Dva tedna na TK preživi 4 % oz. 3 vprašani, dva anketiranca pa sta na eni od izbranih kmetij preživela 100 dni.

4.2 OCENA PONUDBE IZBRANIH TK NA OBMOČJU OBČINE CERKLJE

Preglednica 3: Ocena ponudbe na izbranih TK na območju občine Cerklje

Ponudba na TK	Št. odgovorov	Zelo dobro %	Dobro %	Niti dobro niti slabo %	Slabo %	Zelo slabo %	Neopredeljeno %
Lokacija TK	66	80	19	1			
Sprejem na kmetiji	66	71	21	8			
Ponudba in kakovost kulinarike	65	69	20	6			5
Prijaznost osebja	66	68	29	3			
Parkirišča na kmetiji	66	60	22	15	3		
Dostopnost kmetije (pot, ki vodi do same kmetije)	66	59	33	4	4		
Čistoča na kmetiji	66	55	38	6	1		
Urejenost in opremljenost bivalnih prostorov	65	51	39	9			1
Obratovalni čas na kmetiji	65	53	40	7			
Urejenost okolice kmetije, vasi	66	50	42	3	2		3
Možnost spoznavanja kmečkega življenja	61	49	31	4	5		11
Razpoložljivost informacije o TK	66	47	35	18			
Cena storitev	66	47	37	16			
Prijaznost sovaščanov	63	43	46	3			8
Možnost sodelovanja pri opravljanju kmečkih opravil	60	40	30	12	5		13
Obveščanje o dejavnostih in dogodkih v okolici kmetije	63	33	33	21	5		8
Obveščanje o običajih, tradicijah, znamenitosti v okolici kmetije	61	33	28	23	7		9
Obveščanje o kulturi in zgodovini v okolici kmetije	61	31	32	16	10		11
Ponudba otroških igrišč	66	29	34	31	6	1	
Obveščanje o kulturno-etnoloških dogodkih v okolici kmetije	62	29	34	19	8		10
Ponudba športne dejavnosti na kmetiji	64	28	39	22	5		6
Ponudba družabne dejavnosti na kmetiji	62	27	31	26	6		10

Najbolj so anketiranci zadovoljni z lokacijo TK (zelo dobro 80 %). Prav tako so zelo zadovoljni s sprejemom na kmetiji (zelo dobro 71 %) ter s ponudbo in kakovostjo kulinarike (69 %). Anketiranci so zelo dobro ocenili tudi prijaznost osebja (zelo dobro 68 %). Nekoliko manj zadovoljni so s parkirišči na kmetiji (60 % zelo dobro) in dostopnostjo kmetije (59 %). Manjši delež anketirancev je zadovoljnih tudi s čistočo na kmetiji (55 % zelo dobro) in urejenostjo ter opremljenostjo bivalnih prostorov (51 % zelo dobro). Še

manjši delež anketirancev (49 % zelo dobro) je zadovoljnih z možnostmi spoznavanja kmečkega življenja na TK in razpoložljivostjo informacij o TK (47 % zelo dobro) ter s ceno storitev na TK (47 % zelo dobro).

Dobro je ocenjena prijaznost sovaščanov (8 % se jih ni opredelilo, 43 % se jih je opredelilo za zelo dobro in 46 % za dobro) v primerjavi z oceno možnosti sodelovanja pri opravljanju kmečkih opravil (zelo dobro 40 %, dobro 30 %, niti dobro niti slabo 12 %, slabo 5 % in neopredeljenih 13 %).

Slabše ocene so anketiranci pripisali obveščanju o dejavnostih in dogodkih v okolici kmetije. Anketiranci so se pri tem opredelili za zelo dobro s 33 %, za dobro prav tako s 33 %, s 5 % za slabo, 8 % vprašanih se jih ni opredelilo, 21 % pa se jih je opredelilo z niti dobro niti slabo.

Podoben delež odgovorov pripada tudi oceni o obveščanju o običajih, tradicijah, znamenitostih v okolici kmetije (33 % zelo dobro in 28 % za dobro). Pri tem je bilo 9 % vprašanih neopredeljenih, 23 % pa se je opredelilo za možnost 'niti dobro niti slabo'. Še manjši delež pripada oceni obveščanja o kulturi in zgodovini v okolici kmetije, ki je bilo ocenjeno z 32 % dobro, za zelo dobro 31 %, za slabo 10 % in 11 % anketirancev jih je bilo neopredeljenih.

Anketiranci so še slabše ocenili ponudbo otroških igrišč (29 % zelo dobro, 34 % dobro, 31 % niti dobro niti slabo in 6 % slabo) in obveščanje o kulturno-etnoloških dogodkih v okolici kmetije. Obveščanje o kulturno-etnoloških dogodkih v okolici kmetije je bilo ocenjeno z zelo dobro pri 29 % anketirancev, z dobro pri 34 % anketirancev, 10 % vprašanih se ni opredelilo, 19 % pa se jih je opredelilo za niti dobro niti slabo.

Z najmanjšimi deleži odgovorov so anketiranci ocenili ponudbo športne dejavnosti (28 % zelo dobro) in ponudbo družabnih dejavnosti na kmetiji (27 % zelo dobro).

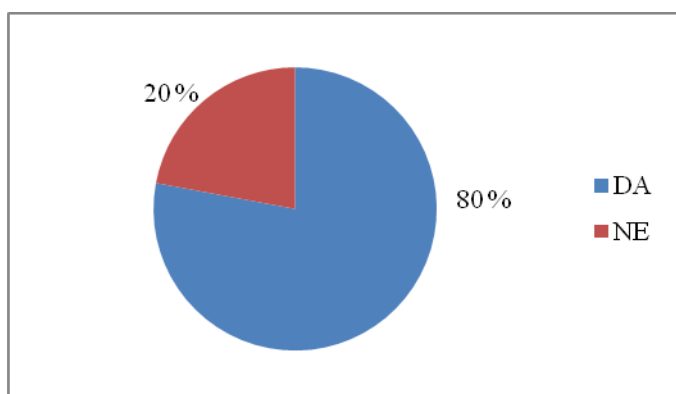
Iz preglednice 4 je razvidno, da največ anketirancev za TK izve preko prijateljev in sorodnikov (42 %) ter preko spletnih strani (37 %). Preko kataloga TK, Kataloga Prijazno podeželje ali preko Kataloga Uživajmo brez meja je TK našlo 7 % vprašanih, 6 % vprašanih pa je za TK izvedlo iz turističnih vodnikov.

Zelo malo anketirancev (2 %) je za TK izvedlo preko reklam na panojih (oglasnih deskah) in od turističnih agencij, turističnih društev oz. od drugih turističnih organizacij, iz radijskih in televizijskih oglasov ter na sejnih in drugih predstavvah je za TK izvedlo 1 % vprašanih.

Preglednica 4: Informacije o TK

Informacije o TK	Št. odgovorov	Odgovori v %
Od prijateljev in sorodnikov	34	42
S spletnih strani	30	37
Iz kataloga TK, Iz Kataloga Prijazno podeželje ali iz Kataloga Uživajmo brez meja	6	7
Iz turističnih vodnikov	5	6
Iz reklam na panojih (oglasnih deskah)	2	2
Od turističnih agencij, turističnih društev oz. od drugih turističnih organizacij	2	2
Iz radijskih in televizijskih oglasov	1	1
Na sejmskih in drugih predstavitvah	1	1
Iz reklam ali člankov v revijah in časopisih		
Skupaj	81	100

Iz slike 8 se vidi, da se je 80 % oz. 53 vprašanih opredelilo, da jim je bilo všeč bivanje na izbrani TK in 20 % oz. 13 anketirancev, da jim ni bilo nič posebej všeč v času njihovega bivanja na izbrani TK.

Slika 8: Anketiranci, ki jim je bil obisk na izbrani TK še posebej všeč

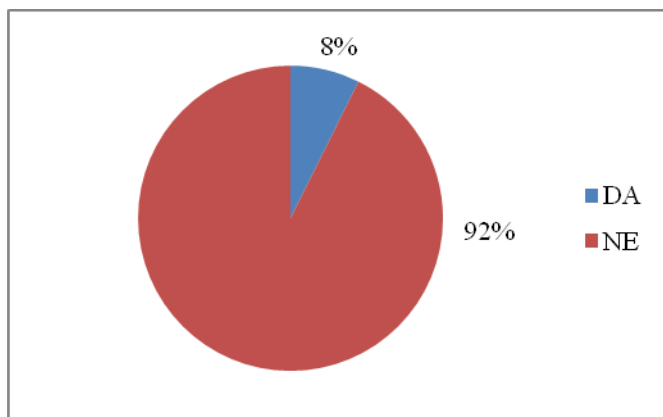
Iz preglednice 5 je razvidno, da je bilo anketirancem še posebej všeč prijazno osebje na TK (14 pohval), urejenost okolice in kmetije (12 pohval), mir na kmetiji (10 pohval), razgled na TK nad dolino (9 pohval).

Anketiranci so v anketi tudi omenili, da jim je všeč domačnost, pristnost in prijaznost gostiteljev (9 pohval). Zadovoljni so z osebnim pristopom gostitelja do obiskovalcev (4 odgovori). Všeč jim je klepet z gospodarico TK in dobra postrežba (še posebno postrežba piva) (3 odgovori). Anketirancem je všeč tudi domača, dobra hrana, predvsem štruklji (7 odgovorov).

Na izbrani TK je bila anketirancem všeč možnost zabave tako ob silvestrovanju kot tudi ob praznovanju osebnega praznika (5 odgovorov). Vprašanim na TK je bila všeč možnost videti domače živali in možnost, da so lahko sami molzli krave (6 pohval). Na TK so imeli obiskovalci tudi možnost kuhanja marmelade. Anketirancem, ki so navdušeni nad športom, je bil še posebno všeč dostop do bližnjega smučišča (4 odgovori) ter da so imeli ključe za rampo na Krvavcu (1 odgovor).

Preglednica 5: Pohvalne ocene anketirancev z obiskom na izbrani TK na območju občine Cerklje

Pohvalne ocene anketirancev	Število odgovorov
Prijazno osebje	14
Urejenost okolice in kmetije	12
Mir na kmetiji	10
Razgled na kmetiji	9
Domačnost in pristnost gostiteljev	9
Kulinarika (štruklji)	7
Legla kmetije	6
Domače živali (molža krav)	6
Zabava (Silvestrovanje, praznovanje rojstnega dne)	5
Osebni pristop gostiteljev (klepet z gospodarico)	4
Bližina smučišča	4
Dobra postrežba (piva)	3
Varčnost gostiteljev	2
Delo na kmetiji (kuhanje marmelade)	2
Vzdušje na kmetiji	1
Dostop do rampe na Krvavcu	1

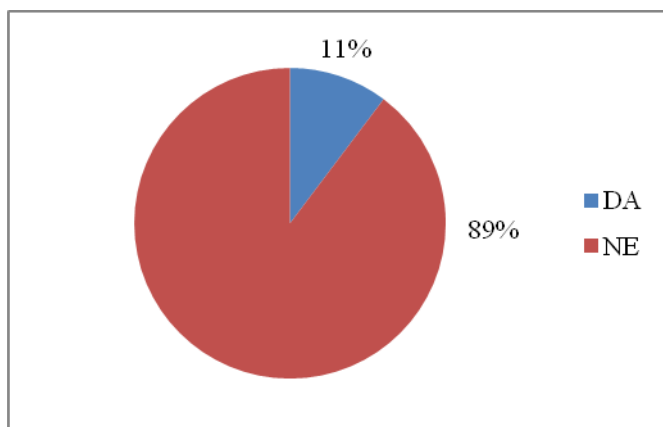

Slika 9: Anketiranci, ki jih je kaj motilo v času obiska na izbrani TK na območju občine Cerklje

V času obiska na TK 92 % oz. 61 anketiranih oseb ni nič motilo. Preostalih 8 % oz. 5 anketirancev je motil težji dostop z avtom na TK, slabo igrišče za otroke, pomanjkanje tople vode, kar je razvidno iz preglednice 6.

Preglednica 6: Stvari, ki so anketirance motile v času obiska na izbrani TK na območju občine Cerklje

Stvari, ki so anketirance motile	Število odgovorov
Premalo tople vode	2
Majhno otroško igrišče	2
Dostop do kmetije	1
SKUPAJ	5

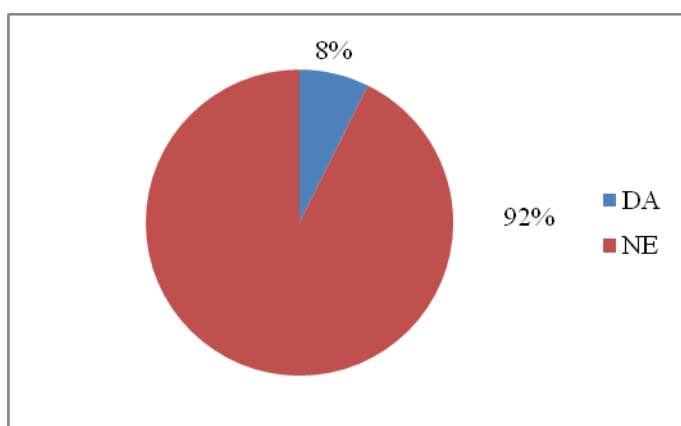
Slika 10: Mnenja anketirancev, da bi bilo treba na izbrani TK kaj spremeniti

Iz slike 10 je razvidno, da je 89 % oz. 59 anketirancev mnenja, da na TK ni potrebno ničesar spreminjati. Da bi bilo potrebno na TK spremeniti strežbo, meni 11 % oz. 7 anketirancev. Anketiranci so tudi predlagali, da bi TK imele več otroških igral (4 osebe), večjo ponudbo domače hrane (2 osebi) in več aktivnosti (1 oseba).

Preglednica 7: Predlogi anketirancev o spremembah na izbranih TK na območju občine Cerklje

Predlogi anketirancev za morebitne spremembe	Število odgovorov
Več otroških igral	4
Več domače hrane	2
Več aktivnosti	1
SKUPAJ	7

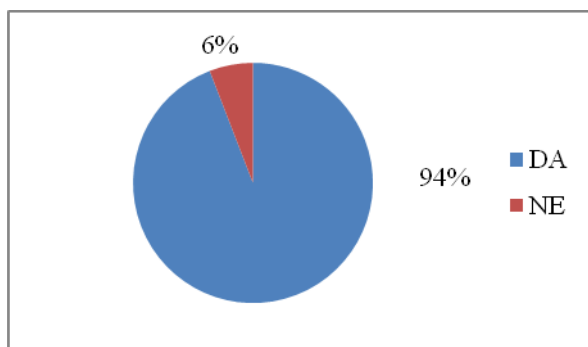
Iz slike 11 je razvidno, da je podalo predloge za izboljšanje ponudbe na TK 8 % oz. 5 anketiranih. Predlagali so obiske na kmetiji, organizacijo izletov, glasbena doživetja in razpoložljivost športno-rekreativnih rekvizitov na TK (Preglednica 8).

Slika 11: Predlogi anketirancev za izboljšanje ponudbe na TK na območju občine Cerklje

Preglednica 8: Predlogi anketirancev za izboljšanje ponudbe na TK na območju občine Cerklje

Predlogi anketirancev za izboljšanje ponudbe na TK	Število odgovorov
Več športnih rekvizitov	2
Več domače hrane	1
Organizacija izletov	1
Obiski na kmetiji	1
Glasbena doživetja	1
SKUPAJ	6

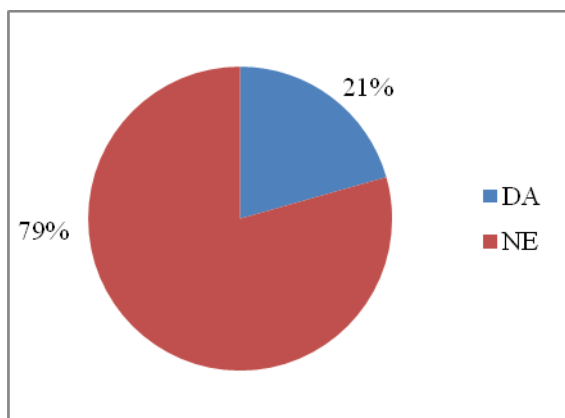

Slika 12: Zadovoljstvo anketirancev z obstoječo ponudbo na TK na območju občine Cerklje

V času bivanja na izbrani TK je bilo z obstoječo ponudbo, zadovoljnih 94 % oz. 62 obiskovalcev. Pri tem so predvsem poudarili kakovostno domačo, dobro in zdravo hrano (omenili so domače štruklje) in pijačo ter postrežbo (12 anketirancev). Všeč jim je bila varčnost gostiteljev, ker hrane ne mečejo stran (1 anketiranec). Anketiranci so bili tudi zadovoljni z domačimi izdelki mleka in mesa na TK (1 obiskovalec). Omenili smo že, da so anketirancem (7 anketirancem) všeč preprosti, prijazni in pozorni gostitelji in osebje na TK. Zadovoljni so bili tudi z urejenostjo zunanjih in notranjih prostorov (3 anketiranci), z lokacijo TK (2 anketiranca).

Preglednica 9: Zadovoljstvo anketirancev z obstoječo ponudbo na izbrani TK na območju občine Cerklje

Anketiranci, ki so posebno zadovoljni z obstoječo ponudbo	Število odgovorov
Kulinarika	12
Prijaznost osebja	7
Prostori na kmetiji	3
Postrežba	3
Lokacija kmetije	2
Domači pridelki	1
Meso lastnega izvora in mleko	1
Varčnost gostiteljev	1
SKUPAJ	30

Slika 13: Anketiranci, ki si želijo več kulturno-etnoloških vsebin (kulturne dejavnosti, dogodki, kulturna

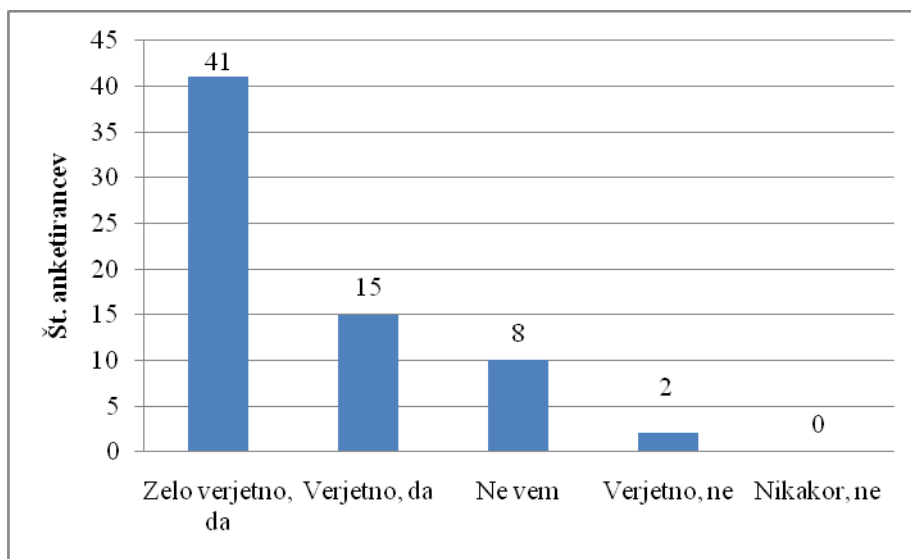
dediščina) na izbrani TK in v njeni okolici

Med anketiranci na TK si jih 79 % (52 vprašanih oseb) ne želi večje ponudbe kulturno-etnoloških vsebin (npr. kulturne dejavnosti, dogodki, kulturna dediščina) na izbrani TK in v njeni okolici.

Preglednica 10: Anketiranci, ki si želijo več kulturno-etnoloških vsebin (kulturne dejavnosti, dogodki, kulturna dediščina) na izbrani TK in v njeni okolici

Kulturno-etnološke vsebine	Število odgovorov
Športne prireditve	2
Kulturni dogodki	2
Veselice	1
Sejmi	1
Skupaj	6

Iz preglednice 10 je razvidno, da so tisti anketiranci, ki si želijo več kulturno-etnoloških vsebin (kulturne dejavnosti, dogodki, kulturna dediščina) na izbrani TK in v njeni okolici, predlagali sejme in veselice (1 oseba), kulturne dogodke in športne prireditve (2 obiskovalca).

Slika 14: Anketiranci, ki bodo tudi v prihodnje obiskali izbrano TK na območju občine Cerklje

Iz slike 14 je razvidno, da se bodo anketiranci še vrnil na izbrano TK. Mnenje, da se bodo zelo verjetno vrnil, je izrazilo 62 % oz. 41 vprašanih, da se bodo verjetno vrnil pa 23 % oz. 15 vprašanih.

5 RAZPRAVA IN SKLEPI

5.1 ANKETIRANCI NA TK NA OBMOČJU OBČINE CERKLJE

Najpogosteje obišejo TK osebe, ki so stare od 21 let do 30 let, in najmanj oseb, ki so stare nad 70 let, ter osebe stare do 20 let. Iz dobljenih rezultatov lahko sklepamo, da TK obiskujejo predvsem mladi obiskovalci.

Največ anketirancev (25) na TK je imelo dokončano srednjo šolo, nekaj manj anketirancev je imelo opravljeno višjo ali visoko šolo (18), najmanj pa je bilo obiskovalcev, ki so imeli dokončano podiplomsko izobrazbo (2) ali dokončano osnovno šolo (2).

Največ anketirancev na TK v občini Cerklje je bilo zaposlenih (65 %) in najmanj anketirancev je bilo brezposelnih (7%). Iz rezultatov je razvidno, da se med vsemi obiskovalci za obisk TK bolj odločajo zaposlene osebe v primerjavi z drugimi delovnimi statusi, saj si ti to najlažje privoščijo.

Največ anketirancev na TK prihaja iz Slovenije (91 %), nekaj jih pride iz Nemčije in Italije ter iz Hrvaške in Avstrije. Vse TK se nahajajo v Sloveniji, zato je razumljivo, da je največ obiskovalcev Slovencev.

5.2 DEJAVNOST TK NA OBMOČJU OBČINE CERKLJE

Največ anketirancev je za izbrane TK v občini Cerklje izvedelo preko prijateljev in sorodnikov (42 %) ter spletnih strani (37 %), saj v današnjem času j prevladuje oglaševanje TK prav preko spleta. Podobne rezultate je pridobila tudi Košič (2007) v svoji diplomski nalogi. Preko spletnih strani je, kot je pokazala njena raziskava, izvedelo za izbrane TK 27,2 % preko prijateljev pa 20,7 % anketirancev (Košič, 2007).

Nekaj anketirancev (7 %) je za TK izvedelo preko kataloga TK, Kataloga Prijazno podeželje in Kataloga Uživajmo brez meja, nekaj (6 %) pa tudi preko turističnih vodnikov. Od turističnih agencij, turističnih društev je za TK izvedelo 2 % vprašanih. Preko sejmov ali drugih predstavitev se je o TK informiralo najmanj anketirancev (1%).

Največ anketirancev na TK v občini Cerklje je bilo starih od 21 do 30 let. Dokaj mladi anketiranci, stari med 31. in 41. letom, ki so se odločili za dopust na TK, so prevladovali tudi v raziskavi, ki jo je izvedla Košič (2007). V naši raziskavi so med anketiranci prevladovali zaposleni in z dokončano srednjo šolo, v raziskavi Košič (2007) pa anketiranci z dokončano univerzitetno izobrazbo.

Iz naše ankete je razvidno, da večina vprašanih rada obiskuje TK (90 %) zaradi dobre hrane, namestitve, prijaznosti, kulture, zabave in počitka, ... Tako se za obisk TK vprašani najpogosteje odločijo, ker si želijo spočiti in uživati v lepotah narave, ki obdaja TK (24 %) in zaradi lepe okolice TK (21 %). Nekaj manj se jih odloči za obisk zaradi dobre in

kakovostne ponudbe hrane (15 %) ter zaradi želje po kmečkem vzdušju (11 %). Če primerjamo naše rezultate z rezultati, ki jih je pridobila Košič (2007), ugotovimo, da se prav tako 22,6 % anketirancev odloči za obisk TK zaradi možnosti umika iz mesta in sproščanja v lepotah narave. Največ obiskovalcev TK prihaja iz mest (47 %), zato lahko sklepamo, da si želijo miru in počitka na svežem zraku.

V Sloveniji je dejavnost TK že dokaj uveljavljena zlasti njihova nastanitev in kulinarika. Zanimala pa nas je dejavnost TK z vidika ponudbe kulture in športa. Predvidevali smo, da si gostje na TK želijo več kulturno-etnološki vsebin (kulturne dejavnosti, dogodki, kulturna dediščina), vendar velika večina obiskovalcev ne izraža večje želje po takih vsebinah, saj se le 1 % obiskovalci odloči za obisk TK zaradi kulturno-etnološke ponudbe na kmetiji oz. v njeni okolici. Majhen interes za tako ponudbo so pokazale tudi ocene o obveščanju kulturnega dogajanja in možnostih spoznavanja zgodovine okolice TK, pri čemer se del obiskovalcev do tega sploh ni opredelil.

Le 21 % anketirancev si ob obisku na TK na območju občine Cerklje želi obiskati več sejmov, kulturnih dogodkov, športnih prireditev in veselic. Iz naših rezultatov je tako težko priporočati, da naj bi TK svojim gostom ponudile več kulturnih dogodkov in organizirale obiske naravnih in kulturnih znamenitosti v svoji okolici in obiskovalce informirale prireditvah in podeželskih sejmih, spoznavanju kmečkega življenja, ter izboljšale možnosti spoznavanja kulturne dediščine podeželja (običaji, domača obrt, veselice, koline).

Zaradi raznolikih športno-rekreacijskih dejavnosti, ki jih kmetija nudi, obišče TK le 4 % vprašanih. TK bi morda lahko povečale obseg ponudbe športa in rekreacije s športnimi parki, trim stezami, počitnicami v naravi, z ježo (konji, poniji, osli), morda z bazeni in savnami, telovadnicami in treningom fitnesa... saj so anketiranci v naši anketi mnenja, da TK nudijo premalo možnosti za športne dejavnosti. Do podobnih ugotovitev, da obiskovalci niso najbolj zadovoljni s ponudbo športnih in družabnih dejavnosti, je prišla tudi Košičeva (2007). Ponudniki TK bi lahko v družabne dejavnosti vključili različne zabavne, spoznavne in plesne večere ali igranje družabnih iger, npr. tombola.

Slabše je bila ocenjena tudi ponudba otroških igrišč, saj jih na nekaterih TK v občini Cerklje sploh nimajo ali pa je igrišče majhno. TK, ki imajo slabše urejeno otroško igrišče, bi lahko z boljšo ponudbo otroških igrišč dodatno privabile družine z otroki.

Možnost spoznavanja kmečkega življenja in sodelovanja pri opravljanju kmečkih opravil je bila med anketiranci ocenjena kot zadovoljiva. Bistvenega pomena je, da lahko obiskovalec začuti življenje podeželja, da TK ohranja pravo kmečko vzdušje, da se obiskovalci na TK prebujajo ob zvokih kravjih zvoncev ali ptičjega petja ter vonja domače hrane. Da se lahko obiskovalec preizkusi v košnji trave, molži krav in drugih opravilih v hlevu ali na polju ali morda v domači kuhinji. Anketiranci so v anketi tudi navedli, da jim je bil posebno všeč stik z domačimi živali - molža krav ter kuhanje marmelade.

Anketirancem na TK je posebno všeč domačnost, pristnost in prijaznost gostiteljev, zato lahko predvidevamo, da je za gostitelje na TK bistveno dobro počutje njihovih gostov. Ti so posebno zadovoljni s strežbo, z osebjem ter seveda z dobro, domačo hrano, saj so TK v Sloveniji uveljavljene predvsem s ponudbo kakovostne domače kulinarike ter nudenjem nastanitve. Do podobnih ugotovitev je prišla tudi Košič (2007) – zadovoljstvo anketirancev s prijaznostjo osebja, njihovo gostoljubnostjo ter kakovostno hrano. Anketirancem je všeč tudi varčnost in zmernost hrane gostiteljev na TK. Anketiranci so bili zadovoljni tudi z možnostjo dostopa do bližnjega smučišča na Krvavcu.

Iz rezultatov ankete lahko ugotovimo, da večina anketirancev na TK na območju občine Cerklje ničesar ne pogrēša. Vendar bi lahko bil lažji dostop z avtom do TK (lepše ceste), malo več tople vode ter povezanost kopalnice na eni izmed TK z bivalno sobo.

Za TK na območju občine Cerklje je pomembna ugotovitev, da bo velik del obiskovalcev (41 %) zelo verjetno ponovno obiskal TK. Na obiskovalce, ki nikakor ne bi več obiskali TK, v naši raziskavi nismo naleteli. To pa je zelo dober pokazatelj uspešnosti izbranih TK. Do enake ugotovitve je prišla tudi Košič (2007).

6 POVZETEK

Slovensko podeželje je za večino ljudi privlačna turistična izbira, saj privablja turiste zaradi neokrnjene narave, kmečkega načina življenja, kulinarike, športa in možnosti nastanitve. Na podeželju je mogoče spoznati stare kmečke običaje, različne domače obrti, pridelovanje pridelkov in druge dejavnosti. Turizem na kmetiji omogoča dodaten vir dohodka prebivalcem vasi ter tudi priložnost za napredek določenega kraja, regije. Pri tem je pomembno upoštevati trajnostni razvoj okolja ter stremeti k ohranjanju bogate tako naravne kot tudi kulturne dediščine.

V naši raziskavi smo v letu 2012 in 2013 ugotavljali, kako so turisti zadovoljni z izborom ponudbe na izbranih TK na območju občine Cerklje. Zanimalo nas je tudi, kakšna je ponudba športa in rekreacije ter kulturno-etnoloških vsebin na TK. V ta namen smo izvedli anketo na izbranih sedmih TK. V obdobju 20. 7. 2012 – 1. 10. 2012 in 1. 12. 2012 – 16. 1. 2013 smo pridobili 68 rešenih anketnih vprašalnikov. Največ anket smo pridobili na območju Cerklj (66 anket), saj so v bližini TK Krvavec in druge planinske poti. Dve anketi smo pridobili na območju Kamnika. Z območja Gornjega Gradu nismo uspeli pridobiti nobene ankete, zato smo manjkajoče število anket dopolnili z anketiranjem na območju Cerklj, ki smo ga izvedli v obdobju od 1. 12. 2012 do 16. 1. 2013. Anketni vprašalnik, opis območja ter izbor ponudbe izbranih sedmih TK smo predstavili v prilogah na koncu same diplome.

Anketiranci na TK na območju občine Cerklje so zadovoljni z obstoječo ponudbo. Zelo so zadovoljni z lokacijo TK, s sprejemom na kmetiji, prijaznostjo osebja ter s ponudbo in kakovostjo kulinarike. Anketiranci so poudarili predvsem dobro, domačo in zdravo hrano ter prijaznost gostiteljev. Uspešnost izbranih TK se kaže v tem, da se bo velika večina anketirancev (62 %) zagotovo vrnila na izbrano TK.

Malo manj pa so anketiranci zadovoljni s športno-rekreacijsko ter kulturno-etnološko ponudbo. Obiskovalci na TK v občini Cerklje bi si želeli tudi več možnosti za družabne dejavnosti ter možnosti sodelovanja pri opravljanju kmečkih opravil.

Zelo malo anketirancev na TK na območju občine Cerklje si želi več kulturno-etnoloških vsebin. Tisti, ki pa si želijo več takšnih vsebin, pogrešajo predvsem sejme, kulturne dogodke, športne prireditve in veselice.

Ponudniki TK na območju občine Cerklje bi lahko imeli večji poudarek na naravnih in kulturnih znamenitostih v okolici TK, na obveščanju o podeželskih sejmih, na spoznavanju kmečkega življenja, glasbi, veselicah in tradicionalnih vrednot ter bi lahko izboljšali možnost spoznavanja in obveščanja obiskovalcev o kulturni dediščini našega podeželja (običaji, navade, kolone).

Na področju občine Cerklje imajo izbrane TK zadovoljne obiskovalce, saj prepričajo vsakega obiskovalca s svojim pristnim, odprtim, prijaznim in domačim pristopom.

7 VIRI

Ambrož pod Krvavcem.

<http://www.zaplana.net/izleti/Ambroz/> (1. maj, 2013)

Apartmaji Hribar.

<http://www.apartmaji-hribar.si/lokacija> (1. maj, 2013)

Bogataj J. 1992. Sto srečanj z dediščino na Slovenskem. Ljubljana, Prešernova družba: 395 str.

Bogataj J. 1998. Smo kaj šegavi? Leto šeg in navad na Slovenskem. Ljubljana, Mladinska knjiga: 108 str.

Bogataj J. in sod. 2005. Nesnovna kulturna dediščina. Ljubljana, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije: 215 str.

Bogataj J. 2007. Uživajmo brez meja. Čuček V. in sod. (ur.) SET, d.d., Ljubljana: 31 str.

Garrod. B., Fyall. A. 2000. Managing heritage tourism. *Annals of Tourism Research*, 27, 3: 682-708

Gornji Grad.

<http://www.gornji-grad.si/> (1. maj, 2013)

Košič N. 2007. Mnenje turistov o dejavnosti turističnih kmetij na širšem škofjeloškem območju. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta: 68 str.

Koželj Delak Z. 2007. Etnologija, varstvo dediščine in regionalni razvoj V: Zbornik znanstvenih in strokovnih člankov: Etnologija in regije: Koroška. 2007. Oder K., Serec Hodžar A. (ur.). Ljubljana, Slovensko etnološko društvo: 187-207

Krašovec M. 1997. Uspešna turistična kmetija. Ljubljana, Samozal.: 80 str.

Lebe S. S. 2008. Kulturna dediščina in lokalne tradicije kot temelj turistične ponudbe podeželja. Maribor, Univerza v Mariboru, Ekonomska-poslovna fakulteta: 270 str.

Makarovič M. 1978. Kmečko gospodarstvo na Slovenskem. Ljubljana, Mladinska knjiga: 296 str.

Planina J. 1997. Ekonomika turizma. Ljubljana, Ekonomska fakulteta: 298 str.

Počitnice brez meja. 2003. Celje, Združenje turističnih kmetij: 110 str.

Pogoji za opravljanje turistične dejavnosti na kmetiji. Združenje turističnih kmetij Slovenije.

<http://www.turisticnekmetye.si/pogoji-za-opravljanje-turisticne-dejavnosti-na-kmetiji>
(december, 2012)

Potočnik Slavič I. 2010. Endogeni razvojni potenciali slovenskega podeželja. Ljubljana, Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani: 131 str.

Prijazno podeželje. 2011. Celje, Združenje turističnih kmetij: 67 str.

Priročnik za ocenjevanje minimalnih kriterijev kakovosti nastanitvenih kapacitet ponudnikov podeželskega turizma v Evropi. Kriteriji Evropskega združenja za turizem na podeželju (Eurogites) za ocenjevanje kakovosti nastanitvenih kapacitet ponudnikov podeželskega turizma, mednarodni nivo. EuroGites. 2005. Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Celje: 12 str.

<http://quality.eurogites.org/home> (junij, 2012)

Ramovš A. 2007. Objekti kulturne dediščine kot povezovalni elementi na lokalni, regionalni in nacionalni ravni V: Zbornik znanstvenih in strokovnih člankov: Etnologija in regije: Koroška. 2007. Oder K., Serec Hodžar A. (ur.). Ljubljana, Slovensko etnološko društvo: 179-186

Sketelj P. 2008. Agrarne gospodarske dejavnosti V: Med naravo in kulturo. Vodnik po stalni razstavi Slovenskega etnografskega muzeja. 2008. Židov N. (ur.). Ljubljana, Slovenski etnografski muzej: 24-26

Slavec Gradišnik I. 2000. Etnologija na Slovenskem – Med čermi narodopisja in antropologije. Ljubljana, Založba ZRC (ZRC SAZU): 634 str.

Trstenjak A. 1991. Misli o slovenskem človeku. Ljubljana, Založništvo slovenske knjige: 206 str.

Uradni slovenski turistični informacijski portal.
<http://www.slovenia.info/> (1. maj, 2013)

Zakon o kmetijstvu. Ur. l. RS št. 51/06

Zakon o varstvu kulturne dediščine. Ur. l. RS št. 16-485/08

Zeitlin J. M., Burr S. T. 2011. A Heritage Tourism Overview. Institute for Outdoor recreation and Touris, 2011
http://extension.usu.edu/files/publications/factsheet/IORT_021.pdf (december, 2012)

Združenje turističnih kmetij Slovenije.
<http://www.turisticnekmjetije.si/> (1. maj, 2013)

Židov N. 2008. Šege in prazniki V: Med naravo in kulturo. Vodnik po stalni razstavi Slovenskega etnografskega muzeja. Ljubljana, Slovenski etnografski muzej: 191 str.

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem svoji mentorici prof. dr. Majdi Černič Istenič za vso potrebno pomoč pri izdelavi diplomske naloge in za ves posvečeni čas.

Iskrena zahvala gre tudi prof. dr. Andreju Udovču in prof. dr. Francu Batiču za pregled in napotke pri izdelavi diplomske naloge.

Zahvaljujem se tudi gospema Alenki Slekovec in Karmen Stopar za vso ostalo pomoč pri diplomski nalogi.

Posebno se zahvaljujem vsem lastnikom turističnih kmetij, ki so me prijazno sprejeli in mi omogočili pridobivanje podatkov v anketi.

Zahvalo namenjam tudi svojim starim staršem in staršem ter bratu in sestri za vso podporo pri nastajanju diplomske naloge.

Zahvaljujem se tudi vsem svojim sorodnikom in prijateljem, ki so mi kakorkoli pripomogli k nastanku diplomske naloge.

PRILOGE

PRILOGA A

OPIS PODROČJA IZBRANIH TK

V okviru diplomske naloge smo izbrali 7 TK na širšem območju občin Kamnik, Cerklje in Gornji Grad.

Na območju občine Kamnik se nahaja ena TK in sicer v Srednji vasi pri Kamniku, ki leži v Tuhinjski dolini (Prijazno podeželje, 2011). V bližini vasi se nahaja TERME SNOVIK - najvišje ležeče terme v Sloveniji s številnimi vodnimi atrakcijami, s savnami, solariji, masažami in restavracijo (Apartmaji ..., 2013). V okolici vasi je več zanimivih baročnih cerkva (npr. cerkev sv. Miklavža, ki je ena bolje obiskanih izletniških točk v dolini) in zdravilni gaj v Tunjicah. Neprecenljiv je tudi ARBORETUM v Volčjem Potoku in za ljubitelje gora je v bližini Menina Planina (1508 m) (Apartmaji ..., 2013). Zelo zanimivo je tudi staro mestno jedro Kamnik z malim gradom, starim gradom in gradom Zaprice (Apartmaji ..., 2013).

Na območju občine Cerklje se nahajajo tri TK, ki ležijo v vasi Ambrož in ena TK leži v zaselku Češnjice (Prijazno podeželje, 2011). Prijazen sončen zaselek Ambrož pod Krvavcem nosi ime po cerkvi sv. Ambroža. Zaselek se je razvil na visokogorskih pobočjih Krvavca, ki ga večina Slovencev pozna le po smučarskem centru (Ambrož, 2013). Planinci izkoristijo asfaltirano cesto iz Cerkelj na Ambrož za začetek izleta na Krvavec, v jesenskih in zimskih dneh pa se lahko odpravimo na prijeten sprehod po gozdnatih pobočjih pod Ambrožem in zaključimo izlet s kosilom v gostilni tik ob cerkvi (Ambrož, 2013). V občini Gornji Grad se nahajata dve TK. Področje občine Gornji Grad sestavljajo Nova Štifta z zaselkom Tirosek, kjer leži ena od dveh TK, in Gornji Grad z naseljem Florjan, kjer leži druga TK, celotno področje z ostalimi zaselki in naselji spada v Zgornjo Savinjsko dolino (Gornji Grad, 2013).

Mesto Gornji Grad leži ob reki Dreti sredi neokrnjene narave predalpskega sveta, pod Menino planina. Ljudje se na gorskih kmetijah – celkih ukvarjajo s pridelavo mleka in gozdarsko dejavnostjo. Edino industrijsko priznано podjetje v dolini se ukvarja z izdelavo brunaric in lesenih bivalnih hiš, "Smreka". Gornji Grad je edina slovenska občina, včlanjena v Evropsko klimatsko zvezo, kar priča o izredni kakovosti bivalnega okolja, saj onesnaževanja okolja sploh ni (Gornji Grad, 2013).

Mesto ima izredno bogato kulturno in zgodovinsko dediščino, saj je bil tu že leta 1140 ustanovljen benediktinski samostan, ki je v 15. stoletju postal letna rezidenca ljubljanskih škofov. V Novi Štifti je izredno priljubljena tudi romarska pot k cerkvi Marije Zvezde (Gornji Grad, 2013).

PRILOGA B

OPIS PONUDBE IZBRANIH TK

TK1

- Velikost kmetije: 62 ha.
- Lega TK: na nadmorski višini (n.m.v.) 1100 m, na podeželju.
- Kategorija TK: 2 jabolki.
- Vrsta TK: izletniška in namestitvena TK.
- Čas obratovanja TK za goste: 1. 1. – 31. 12. (vse leto)
- Dostop do kmetije: možen z avtomobilom in avtobusom.
- Jeziki, ki jih govorijo na TK: slovenski, angleški, hrvaški in nemški.
- Osnovna ponudba: ponudba sob (skupaj 9 sob) 3/2 in 6/4, oskrba (pol penzion, polni penzion, zajtrk), gostinska ponudba (regionalne specialitete), jedilnica (60 sedežev), otroško igrišče, parkirišče za avtomobile, hišni ljubljenci: psi so dobrodošli, tabori za otroke, šola v naravi.
- Dodatna ponudba: aktivnosti na TK (balinanje, savna, zmajarstvo, padalstvo, pohodništvo in kolesarjenje), aktivnosti v okolici TK (kopanje v pokritem bazenu, drsanje, lov, smučanje, konjenišvo, zmajarstvo, padalstvo, kolesarjenje, kegljanje, pohodništvo, kopanje v odprtem bazenu) (Uradni ..., 2013).

TK2

- Velikost kmetije: 30 ha.
- Lega TK: na n.m.v. 1500 m, v gorskem svetu, bližina smučišča, v turističnem centru, na podeželju.
- Kategorija TK: 2 jabolki.
- Vrsta TK: izletniška in namestitvena TK, ekološko kmetovanje.
- Čas obratovanja TK za goste: 1. 1. – 31. 12. (vse leto)
- Dostop do kmetije: možen z avtomobilom in avtobusom (samo poleti).
- Jeziki, ki jih govorijo na TK: slovenski, angleški in hrvaški.
- Osnovna ponudba: ponudba apartmajev (skupaj 4 – 1/2 in 3/4), oskrba (pol penzion, polni penzion), gostinska ponudba (regionalne specialitete, zdravilni gorski čaji), jedilnica (55 sedežev), parkirišče, otroško igrišče, seminarska soba, prostor za piknik, pogled na planine, hišni ljubljenci so dobrodošli.
- Dodatna ponudba: aktivnosti na TK (tek na smučeh, smučanje, zmajarstvo, padalstvo, lov, pohodništvo, konjenišvo, kolesarjenje), aktivnosti v okolici TK (tenis, tek na smučeh, lov, smučanje, otroško igrišče, savna, kegljanje, kopanje v pokritem bazenu) (Uradni ..., 2013).

TK3

- Velikost kmetije: 20 ha.
- Lega kmetije: na n.m.v. 987 m, na podeželju.
- Kategorija TK: 3 jabolka.
- Vrsta TK: izletniška in namestitvena TK.
- Čas obratovanja TK za goste: 1. 1. – 31. 12. (vse leto, po predhodnem dogovoru)
- Dostop do kmetije: možen z avtomobilom in avtobusom.
- Jeziki, ki jih govorijo na kmetiji: slovenski, hrvaški in angleški.
- Osnovna ponudba: ponudba sob (skupaj 8 sob in 20 postelj; 5/2, 2/3, 1/4), oskrba (zajtrk, polpenzion), gostinska ponudba (regionalne specialitete), jedilnica (60 sedežev), parkirišče, hišni ljubljenci so dobrodošli.
- Dodatna ponudba: aktivnosti na TK (tek na smučeh, smučanje, otroško igrišče, padalstvo, pohodništvo, kolesarjenje, opazovanje divjih živali), aktivnosti v okolici TK (tenis, tek na smučeh, kopanje v pokritem bazenu, kopanje v reki/jezeru, balinanje, lov, smučanje, zmajarstvo, padalstvo, kolesarjenje, kegljanje, pohodništvo, kopanje v odprtem bazenu (Uradni ..., 2013).

TK4

- Velikost kmetije: 20 ha.
- Lega kmetije: na n.m.v. 660 m, na podeželju.
- Kategorija TK: 3 jabolka.
- Vrsta TK: namestitvena TK, ekološko kmetovanje.
- Čas obratovanja TK za goste: 1. 1. – 31. 12. (vse leto, po predhodnem dogovoru)
- Dostop do kmetije: možen z avtomobilom in avtobusom.
- Jeziki, ki jih govorijo na kmetiji: slovenski, angleški in hrvaški.
- Osnovna ponudba: ponudba apartmajev (1/2, 1/2+2, 1/4+2), jedilnica (20 sedežev), parkirišče.
- Dodatna ponudba: aktivnosti na TK (otroško igrišče, pohodništvo, smučanje, tek na smučeh, savna, kolesarjenje, padalstvo, nabiranje zdravilnih zelišč in gozdnih sadežev), aktivnosti v okolici TK (pohodništvo, smučanje, kopanje v pokritem bazenu, kopanje v odprtem bazenu, tek na smučeh, kolesarjenje, kegljanje, padalstvo) (Združenje ..., (2013), Prijazno podeželje..., (2011)).

TK5

- Velikost kmetije: 16 ha.
- Lega kmetije: na n.m.v. 430 m.
- Kategorija TK: 3 jabolka.
- Vrsta TK: namestitvena TK.
- Čas obratovanja TK za goste: 1. 1. – 31. 12. (vse leto)
- Dostop do kmetije: dostop možen z avtomobilom in avtobusom.
- Jeziki, ki jih govorijo na kmetiji: slovensko, angleško, hrvaško.
- Osnovna ponudba: ponudba apartmajev (2/2+1, 2/4+2), parkirišče.
- Dodatna ponudba: aktivnosti na TK (pohodništvo in kolesarstvo, nabiranje gozdnih sadežev), aktivnosti v okolici TK (smučanje, pohodništvo, tenis, namizni tenis, kopanje v pokritem bazenu, kopanje v odprtem bazenu, kolesarjenje, drsanje, savna, otroška igrala) (Prijazno podeželje..., (2011), Apartmaji ..., (2013)).

TK6

- Velikost kmetije: 30 ha.
- Lega kmetije: na n.m.v. 650 m, na podeželju.
- Kategorija TK: 3 jabolka.
- Vrsta TK: izletniška in namestitvena TK.
- Čas obratovanja TK za goste: 1. 1. – 31. 12. (vse leto)
- Dostop do kmetije: dostop možen z avtomobilom in avtobusom.
- Jeziki, ki jih govorijo na kmetiji: slovenski, nemški, angleški in hrvaški.
- Osnovna ponudba: ponudba sob (5/2), oskrba (zajtrk, pol penzion), gostinska ponudba (regionalne specialitete, vegetarijanska hrana, dietna hrana), jedilnica (20 sedežev), parkirišče, otroško igrišče, park.
- Dodatna ponudba: aktivnosti na TK (pohodništvo, namizni tenis, kolesarjenje), aktivnosti v okolici TK (konjenišvo, tenis, kopanje v pokritem bazenu, savna, veslanje, padalstvo, zmajarstvo, ribolov), dodatne storitve (transfer do letališča, transfer do avtobusa, transfer do železniške postaje) (Uradni ..., 2013).

TK7

- Velikost kmetije: 79 ha.
- Lega kmetije: na n.m.v. 820 m, na podeželju.
- Kategorija TK: 3 jabolka.
- Vrsta TK: izletniška in namestitvena TK, ekološka kmetija.
- Čas obratovanja TK za goste: 1. 1. – 31. 12. (vse leto, po predhodnem dogovoru)
- Dostop do kmetije: dostop možen z avtomobilom in z avtobusom.
- Jeziki, ki jih govorijo na kmetiji: slovenski in hrvaški.

- Osnovna ponudba: ponudba apartmajev (5/2, 1/večposteljna), oskrba (nočitve z zajtrkom), gostinska ponudba (regionalne specialitete), jedilnica (60 sedežev), parkirišče, hišni ljubljenci so dobrodošli.
- Dodatna ponudba: aktivnosti na TK (tek na smučeh, zmajarstvo, lov, pohodništvo, kolesarjenje, možnost ogleda krave dojilje, konje in divje svinje), aktivnosti v okolici TK (pohodništvo, kolesarjenje, jadralno padalstvo, veslanje, lov, ribolov, strelišče, tenis, rekreacijske poti in proge za tek, lokostrelstvo) (Uradni ..., 2013).

PRILOGA C

ANKETNI VPRAŠALNIK

Spoštovani!

Sem Martina Furjan, študentka Agronomije na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani in pripravljam diplomsko nalogo o izboru ponudbe na turističnih kmetijah z uporabo ankete.

Z Vašo pomočjo bi rada ugotovila zadovoljstvo obiskovalcev turističnih kmetij.

Prosim Vas, da si vzamete le nekaj minut časa in Vaše občutke in mišljenja izrazite s pomočjo spodaj navedenih vprašanj.

Anketa je popolnoma anonimna. Odgovore, ki Vam ustrezajo, obkrožite oz. vpišite ustrezen podatek. Pri nekaterih vprašanjih je možnih več odgovorov.

Lepo Vas prosim, da izpolnjeno anketo oddate Vašemu gostitelju/gostiteljici v priloženi zaprti pisemski ovojnici.

Že vnaprej se Vam najlepše zahvaljujem za Vaše sodelovanje in odgovore.

1. Ali na sploh radi obiskujete turistične kmetije?

1. Da 2. Ne 3. Ne vem

2. Zakaj ste se odločili za obisk prav te turistične kmetije? (Lahko obkrožite več odgovorov.)

1. Zaradi lepe okolice.
2. Ker ste se hoteli spočiti in uživati v lepotah narave, ki obdaja turistično kmetijo.
3. Zaradi raznolikih športno-reakcijskih aktivnostih, ki jih kmetija nudi.
4. Zaradi dobre in kakovostne ponudbe hrane.
5. Zaradi dobre in kakovostne ponudbe pijače.
6. Zaradi želje po kmečkem vzdušju.
7. Zaradi kulturnega dogajanja, kulturno-etnološke ponudbe na kmetiji oz. v njeni okolici.
8. Zaradi drugih zanimivosti in znamenitosti na kmetiji oz. v njeni okolici.
9. Ker ste hoteli doživeti, videti nekaj novega.
10. Ker so vam to turistično kmetijo priporočili znanci oz. prijatelji.
11. Drugo, kaj? _____.

3. Kolikokrat prej ste že obiskali to turistično kmetijo?

_____ krat.

4. Koliko dni ste/boste zdaj preživel(i) na tej turistični kmetiji?

_____ dni.

5. Prosim, da na lestvici od 1 do 5 ocenite ponudbo te turistične kmetije, s tem da pri vsaki navedeni lastnosti obkrožite ustrezno številko.

Ponudba na TK	Zelo dobro	Dobro	Niti dobro niti slabo	Slabo	Zelo slabo
A) Razpoložljivost informacij o turistični kmetiji	1	2	3	4	5
B) Lokacija turistične kmetije	1	2	3	4	5
C) Dostopnost kmetije (pot, ki vodi do same kmetije)	1	2	3	4	5
D) Parkirišča na kmetiji	1	2	3	4	5
E) Sprejem na kmetiji	1	2	3	4	5
F) Ponudba otroških igrišč	1	2	3	4	5
G) Prijaznost osebja	1	2	3	4	5
H) Prijaznost sovaščanov	1	2	3	4	5
I) Ponudba in kakovost kulinarike	1	2	3	4	5
J) Urejenost in opremljenost bivalnih prostorov	1	2	3	4	5
K) Obratovalni čas na kmetiji	1	2	3	4	5
L) Čistoča na kmetiji	1	2	3	4	5
M) Urejenost okolice kmetije, vasi	1	2	3	4	5
N) Ponudba športne dejavnosti na kmetiji	1	2	3	4	5
O) Ponudbo družabnih dejavnosti na kmetiji	1	2	3	4	5
P) Možnost sodelovanja pri opravljanju kmečkih opravil	1	2	3	4	5
Q) Možnost spoznavanja kmečkega življenja	1	2	3	4	5
R) Obveščanje o dejavnostih in dogodkih v okolici kmetije	1	2	3	4	5
S) Obveščanje o kulturno - etnoloških dogodkih v okolici kmetije	1	2	3	4	5
T) Obveščanje o kulturi in zgodovini v okolici kmetije	1	2	3	4	5
U) Obveščanje o običajih, tradicijah, znamenitostih v okolici kmetije	1	2	3	4	5
V) Cena storitev	1	2	3	4	5

6. Koliko oseb iz vaše družine vključno z Vami je na obisku kmetije? _____ oseb.

a) Koliko je od tega otrok, starih:

1. do 7 let starosti: _____

2. od 7 - 15 let starosti: _____

7. Kako ste izvedeli za to turistično kmetijo, katere gost ste?

1. Od prijateljev in sorodnikov
2. Iz kataloga turističnih kmetij, iz Kataloga Prijazno podeželje ali iz Kataloga Uživajmo brez meja
3. S spletnih strani
4. Iz radijskih in televizijskih oglasov
5. Iz reklam na panojih (oglasnih deskah)
6. Iz turističnih vodnikov
7. Od turističnih agencij, turističnih društev oz od drugih turističnih organizacij
8. Iz reklam ali člankov v revijah in časopisih
9. Na sejemskih in drugih predstavitev
10. Drugo, kaj? _____

8. Ali Vam je kaj še posebej všeč v času vašega obiska te turistične kmetije?

1. Ne 2. Da. Kaj? _____

9. Ali Vas kaj moti oz. Vam ni bilo kaj všeč v času obiska te turistične kmetije?

1. Ne 2. Da. Kaj? _____

10. Ali bi bilo morda potrebno na tej turistični kmetiji kaj spremeniti?

1. Ne 2. Da. Kaj? _____

11. Ali imate kakšen predlog za izboljšanje ponudbe na tej turistični kmetiji?

1. Ne 2. Da. Kaj? _____

12. Ali ste zadovoljni z obstoječo ponudbo te turistične kmetije?

1. Ne 2. Da. S čim posebej? _____

13. Ali si želite več kulturno-etnoloških vsebin (kulturne dejavnosti, dogodkov, kulturne dediščine) na tej turistični kmetiji in njeni okolici?

1. Ne 2. Da. Kakšnih posebej? _____

14. Ali boste to turistično kmetijo še kdaj obiskali?

1. Zelo verjetno, da	4. Verjetno, ne
2. Verjetno, da	5. Nikakor, ne
3. Ne vem	

PODATKI O ANKETIRANCU:

15. Katerega spola ste?

1. Ženski 2. Moški

16. Koliko ste stari?

1. Do 20 let	4. Od 41 do 50 let	7. Nad 70 let
2. Od 21 do 30 let	5. Od 51 do 60 let	
3. Od 31 do 40 let	6. Od 61 do 70 let	

17. Katera je Vaša dokončana stopnja izobrazbe?

1. Osnovna šola
2. Poklicna šola
2. Srednja šola
3. Višja ali visoka šola,
4. Univerzitetna izobrazba
5. Podiplomska izobrazba (specializacija, magisterij, doktorat)

18. Kakšen je Vaš delovni status?

1. Dijak/-inja	4. Brezposeln/-a
2. Študent/-ka	5. Upokojenec/-ka
3. Zaposlen/-a	6. Drugo, kaj? _____

19. Kako bi opisali okolje, v katerem živite?

1. Vas
2. Primestno okolje
3. Mesto

20. Vaše državljanstvo: _____